

**BOKSÖRLERİN SPORDA CİNSİYET ALGISI İLE
SPORTMENLİK YÖNELİMLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Büşra ÖZKAN

Yüksek Lisans Tezi

Beden Eğitimi ve Spor

Ana Bilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Emre BOZ

2026

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BOKSÖRLERİN SPORDA CİNSİYET ALGISI İLE SPORTMENLİK
YÖNELİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra ÖZKAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emre BOZ

BAYBURT - 2026

KABUL VE ONAY

Dr. Öğr. Üyesi Emre BOZ danışmanlığında, Büşra ÖZKAN tarafından hazırlanan “Boksörlerin Sporda Cinsiyet Algısı ile Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 16.01.2026 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Eda ADATEPE

Üye : Doç. Dr. Yılmaz ÜNLÜ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Emre BOZ

Bu tezin kabulü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Bünyamin ALIM
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Emre BOZ danışmanlığında hazırlamış olduğum “Boksörlerin Sporda Cinsiyet Algısı ile Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı program seçin tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

16.01.2026

Büşra ÖZKAN

ÖN SÖZ

“Boksörlerin Sporda Cinsiyet Algısı ile Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bu yüksek lisans tezinin ortaya çıkış süreci, uzun soluklu bir akademik emek ve öğrenme sürecini kapsamaktadır. Bu süreçte, çalışmanın tüm aşamalarında bilgi, deneyim ve yönlendirmeleriyle bana rehberlik eden; akademik katkıları ve destekleriyle çalışmaya yön veren saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Emre BOZ’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitim sürecim boyunca yalnızca akademik anlamda değil, aynı zamanda mesleki ve kişisel gelişimim açısından da yönlendirici olan; desteğini, teşvik edici yaklaşımını ve yol göstericiliğini her daim yanımda hissettiğim kıymetli büyüğüm Öğr. Gör. Onur ŞİPAL’e teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Ayrıca, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her koşulda yanımda olan son derece kıymetli aileme sonsuz teşekkür ederim.

Büşra ÖZKAN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BOKSÖRLERİN SPORDA CİNSİYET ALGISI İLE SPORTMENLİK YÖNELİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Büşra ÖZKAN

Bayburt Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Emre BOZ

Bayburt-2026, Sayfa: 58

Araştırmada boksörlerin sporda cinsiyet algısı ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin çeşitli parametrelere bağlı incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın evrenini 2025 yılında aktif olarak lisanslı ve en az ulusal düzeyde müsabakalara katılım sağlayan boksörler oluşturmuştur. Örneklem grubunu ise evrenden kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olan 268 boksör oluşturmuştur. Verilerin toplanması sırasında bu örneklem grubuna üç farklı form sunulmuştur. Bunlar; Demografik Bilgi Formu, Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğidir. Tüm bu formlar aracılığıyla elde edilen ham veriler SPSS (26. sürüm) yazılımında çeşitli analiz tekniklerine tabi tutulmuştur. Araştırmanın bu safhasında tanımlayıcı istatistiklere ek olarak parametrik testlerden gruplar arası farklılıkların tespit edilmesi adına t-testi kullanılırken parametrik olmayan gruplar için mann whitney-u testi kullanılmıştır. İlişki testlerinden ise pearson korelasyon analizinden faydalanılmıştır. İlgili testler aracılığıyla yapılan sınamalar neticesinde boksörlerin cinsiyet algısı puanlarının; cinsiyet, yaş, spor yaşı ve mevcut antrenörünün cinsiyet durumlarına bağlı istatistiki açıdan anlamlı bulgulara rastlanılmıştır. Katılımcıların sportmenlik puan ortalamalarının ise cinsiyet, millilik durumu, yaş ve mevcut antrenörünün cinsiyet durumlarına bağlı istatistiki açıdan anlamlı bulgular tespit edilmiştir. Dahası, her iki ölçek toplam puanları ile alt boyutlar arasında ilişkilerin olduğu bulunmuştur. Ancak ölçek toplam puanları arasında istatistiki açıdan bir ilişkiye rastlanmamıştır. Başka bir deyişle boksörlerin boksörlerin sporda cinsiyet algıları ile sportmenlik yönelimleri arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Sonuç olarak boksörlerin sporda cinsiyet algıları ile sportmenlik yönelimlerinin çeşitli parametrelere bağlı farklılık gösterebileceğini fakat her iki değişken arasında ilişkinin olmadığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Spor, boks, cinsiyet, cinsiyet algısı, sportmenlik.

ABSTRACT

M. SC. THESIS

AN ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN BOXERS' GENDER PERCEPTION IN SPORTS AND SPORTSMANSHIP

Büşra ÖZKAN

Bayburt University

Institute of Graduate Studies

Department of Physical Education and Sports Teaching

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Emre BOZ

Bayburt-2026, Pages: 58

This study aimed to examine the relationship between boxers' perception of gender in sports and their sportsmanship orientation based on various parameters. In this context, the research population consisted of boxers who were actively licensed in 2025 and participated in at least national-level competitions. The sample group consisted of 268 boxers selected from the population using a convenience sampling method. Three different forms were administered to this sample group during data collection: a Demographic Information Form, a Gender Perception in Sports Scale, and a Multidimensional Sportsmanship Orientation Scale. The raw data obtained through all these forms were subjected to various analysis techniques in SPSS (version 26) software. In this phase of the research, in addition to descriptive statistics, parametric tests such as the t-test were used to determine intergroup differences, while the Mann-Whitney U test was used for non-parametric groups. Pearson correlation analysis was used for relationship tests. As a result of the tests conducted using these tests, it was determined that the boxers' gender perception scores; Statistically significant findings were observed regarding gender, age, years of experience in sports, and the gender of the current coach. Statistically significant findings were also found regarding the participants' average sportsmanship scores, depending on gender, national team status, age, and the gender of the current coach. Furthermore, relationships were found between the total scores of both scales and their sub-dimensions. However, no statistically significant relationship was found between the total scores of the scales. In other words, no relationship was found between boxers' perceptions of gender in sports and their sportsmanship orientation. In conclusion, it can be said that boxers' perceptions of gender in sports and their sportsmanship orientation may differ depending on various parameters, but there is no relationship between the two variables.

Keywords: Sports, boxing, gender, gender perception, sportsmanship.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	II
BEYANNAME.....	III
ÖN SÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLOLAR.....	IX
KISALTMALAR.....	X
SİMGELER.....	X
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Problemi	2
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Varsayımlar	5
Tanımlar	5
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
1. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
1.1. BOKS	7
1.1.1. Türk Boks Tarihi.....	8
1.2. SPORTMENLİK	8
1.2.1. Sportmenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	10
1.2.2. Sportmenlik ve Etik Değerler Arasındaki İlişki	11
1.2.3. Fair Play ve Sportmenlik Arasındaki Fark	12
1.2.4. Sportmenliğin Boyutları	12
1.2.4.1. Kurallara saygı.....	13
1.2.4.2. Rakibe saygı	13
1.2.4.3. Hakeme saygı	14
1.2.4.4. Oyun ruhuna uygun davranış.....	14
1.2.4.5. Kasıtlı faullerden / uygunsuz davranışlardan kaçınma	15
1.2.5. Sportmenliğin Kuramsal Temelleri	15
1.2.5.1. Sosyal öğrenme kuramı açısından sportmenlik	16
1.2.5.2. Ahlaki gelişim kuramı (kohlberg) çerçevesinde sportmenlik.....	17
1.2.5.3. Öz-belirleme kuramı (self-determination theory) ile bağlantısı	17
1.2.5.4. Sosyal kimlik kuramı ve grup aidiyet bağlamında sportmenlik	18
1.3. CİNSİYET ALGISININ TANIMI VE ÖNEMİ.....	18
1.3.1. Cinsiyet Algısının Psikolojik ve Kültürel Boyutları	18
1.3.2. Bireylerin Kendi Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıları	19
1.3.3. Cinsiyet Algısının Sosyal Normlarla Etkileşimi.....	19
1.3.4. Cinsiyet Algısının Kimlik Gelişimindeki Rolü.....	19
1.3.5. Cinsiyet Roller ve Kalıp Yargılar	19
1.3.6. Kadınlık ve Erkeklik Roller	20
1.3.7. Cinsiyet Kalıp Yargıları (Gender Stereotypes).....	20

1.3.8. Medya, Eğitim ve Ailede Cinsiyet Rolünün Aktarımı	21
1.3.9. Cinsiyet Kalıp Yargılarının Meslek, Liderlik, Spor Gibi Alanlara Etkisi	21
1.3.10. Sporda Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı	21
1.3.11. Sporda Toplumsal Cinsiyetin Oluşumu	21
1.3.12. Sporun Cinsiyetlendirilmiş Doğası	22
1.3.13. Kadın ve Erkek Spor Branşlarının Tarihsel Ayrımı	22
1.3.14. Sporda Cinsiyet Algısının Oluşumu	22
İKİNCİ BÖLÜM	24
2. YÖNTEM	24
2.1. ARAŞTIRMA MODELİ	24
2.2. ARAŞTIRMA GRUBU	24
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	25
2.3.1. Demografik Bilgi Formu	26
2.3.2. Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği	26
2.3.3. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	26
2.4. VERİ ANALİZİ	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	28
3. BULGULAR	28
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	38
Sonuç	38
Tartışma	39
Öneriler	44
KAYNAKÇA	46
EKLER	52
ÖZ GEÇMİŞ	58

TABLÖLER

Tablo 1: Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları	25
Tablo 2: Araştırma Grubunun Yaş ve Spor Yaşı Bilgilerine İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları.....	25
Tablo 3: Ölçek ve Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları	28
Tablo 4: Araştırmaya Ait Ölçek ve Alt Boyutlar Güvenirlilik Katsayıları.....	29
Tablo 5: Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sporda Cinsiyet Algısı ve Alt Boyutları Puanlarının t-Testi Sonuçları.....	29
Tablo 6: Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine İlişkin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ve Alt Boyutları Puanlarının t-Testi Sonuçları.....	30
Tablo 7: Araştırma Grubunun Milli Sporcu Olma Değişkenine İlişkin Sporda Cinsiyet Algısı ve Alt Boyutları Puanlarının t-Testi Sonuçları.....	31
Tablo 8: Araştırma Grubunun Milli Sporcu Olma Değişkenine İlişkin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ve Alt Boyutları Puanlarının t-Testi Sonuçları.....	32
Tablo 9: Araştırma Grubunun Yaş Değişkeni ile Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	32
Tablo 10: Araştırma Grubunun Yaş Değişkeni ile Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	33
Tablo 11: Araştırma Grubunun Spor Yaşı Değişkeni ile Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	33
Tablo 12: Araştırma Grubunun Spor Yaşı Değişkeni ile Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	34
Tablo 13: Mevcut Antrenörün Cinsiyeti Değişkenine İlişkin Sporda Cinsiyet Algısı ve Alt Boyutları Puanlarının Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları	34
Tablo 14: Mevcut Antrenörün Cinsiyeti Değişkenine İlişkin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ve Alt Boyutları Puanlarının Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları.....	35
Tablo 15: Araştırma Grubunun Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği İle Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Alt Boyutları Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	36
Tablo 16: Araştırma Grubunun Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği İle Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği Alt Boyutları Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	36
Tablo 17: Araştırma Grubunun Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği İle Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	37

KISALTMALAR

CIFP	: Uluslararası Fair Play Komisyonu
ÇBYSÖ	: Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
KMO	: Kaiser-Meyer-Olki
M.Ö.	: Milattan Önce
Maks.	: Maksimum
MİCA	: Medyaya İlişkin Cinsiyet Algısı
Mini.	: Minimum
OECD	: Organisation for Economic Co-Operation and Development
SBİCA	: Spor Branşına İlişkin Cinsiyet Algısı
SCAÖ	: Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği
sd.	: Serbestlik Derecesi
SEİCA	: Sporda Eşitliğe İlişkin Cinsiyet Algısı
SOİCA	: Spor Ortamına İlişkin Cinsiyet Algısı
ss.	: Standart Sapma
SYİCA	: Spor Yönetimine İlişkin Cinsiyet Algısı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
vd.	: Ve Diğerleri

SİMGELER

%	: Yüzde
<i>f</i>	: Frekans
<i>n</i>	: Katılımcı Sayısı
<i>p</i>	: Anlamlılık Düzeyi
<i>t</i>	: t testi
$\bar{X}$	: Ortalama

GİRİŞ

Spor, modern dünyada yalnızca fiziksel bir aktivite alanı değil, aynı zamanda toplumsal yapının ve kültürel değerlerin dinamik bir aynası olarak kabul edilmektedir. Bireylerin sosyal normları içselleştirdiği, kişisel ve grup kimliklerini inşa ettiği bu mecra, ahlaki değerlerin pratik edildiği ve sınandığı pedagojik bir alan olma özelliği taşımaktadır (Shields & Bredemeier, 1995). Bu bağlamda, sporun sadece rekabete dayalı bir fiziksel mücadele değil, aynı zamanda toplumsal uzlaşmanın ve etik varoluşun bir temsili olduğu söylenebilir. Sporun bu etik boyutunun merkezinde yer alan sportmenlik kavramı; adil oyun (fair play), kurallara mutlak saygı, rakibe ve yönetime karşı nezaket gösterme gibi evrensel ahlaki ilkeleri kapsayan geniş bir davranışlar bütünü ifade etmektedir (Vallerand vd., 1992). Ancak sportmenlik davranışı, steril bir laboratuvar ortamında değil, karmaşık toplumsal dinamiklerin ortasında şekillenmektedir. Bir sporcunun sergilediği ahlaki tutum, yalnızca bireysel karakter gelişimiyle açıklanamaz; bu davranışlar aynı zamanda sporun icra edildiği kültürel iklim ve o kültüre kök salmış olan toplumsal cinsiyet algıları ile de doğrudan ilişkilidir (Koca, 2005). Toplumun kadınlık ve erkeklik rollerine yüklediği anlamlar, spor alanındaki davranış örüntülerini ve etik karar alma süreçlerini derinlemesine manipüle edebilmektedir.

Geleneksel perspektifte spor dalları, toplumsal cinsiyet rolleri ekseninde keskin çizgilerle “erkek” ve “kadın” sporları olarak kategorize edilmiştir. Özellikle boks, güreş veya ragbi gibi yüksek düzeyde fiziksel güç, doğrudan temas ve kontrollü agresyon gerektiren branşlar, Connell (1987) tarafından kavramsallaştırılan hegemonik erkeklik normlarının en belirgin şekilde pekiştirildiği kaleler olarak görülmektedir. Bu tür sporlar, "erkeklik" mitinin sürekli olarak yeniden üretildiği, fiziksel üstünlüğün ve duygusal dayanıklılığın kutsandığı alanlar olarak algılanmaktadır (Koca, 2005).

Söz konusu algısal arka plan, sporcuların başarıya ulaşma motivasyonlarını ve rekabet tarzlarını şekillendirerek sportmenlik davranışları üzerinde belirleyici bir baskı unsuru oluşturmaktadır. Zira hegemonik erkeklik anlayışının egemen olduğu bir spor kültüründe; saldırganlık, acıya dayanıklılık ve duygusal dışavurumdan kaçınma gibi “erkeksi” kodlanan davranışlar başarıya giden yolda meşrulaştırılabilmektedir (Connell, 1987). Buna karşın, fair play, empati ve rakibe nezaket gibi sportmenlik unsurları, bu maskülen iklimde zaman zaman “zayıflık” ya da “kadınsı” özellikler olarak damgalanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Messner, 1990). Dolayısıyla, spor sahalarındaki etik ihlallerin veya sportmenlik dışı yönelimlerin temelinde, sporun toplumsal cinsiyet temelinde bölünmüş yapısının ve bu yapıya eşlik eden kültürel beklentilerin yattığı söylenebilir.

Bu araştırmanın temel amacı, boks branşı ile uğraşan sporcuların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesindeki spor algıları ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkiyi ampirik bir düzlemde incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda; boksörlerin sahip oldukları cinsiyetçi tutumların, müsabaka ve antrenman süreçlerindeki etik davranışları, kurallara uyma düzeyleri ve rakiplerine yönelik tutumları üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılacaktır. Ayrıca, boksörlerin sporda cinsiyet algısı ve sportmenlik düzeylerinin; yaş, spor yılı gibi çeşitli demografik değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Problemi

Spor bilimleri literatüründe etik davranış ve sportmenlik konuları merkezi bir yere sahip olmasına rağmen, bu davranışların sporun kültürel ve sosyal kodlarından, özellikle de toplumsal cinsiyet algılarından ne ölçüde etkilendiği hala yeterince keşfedilmemiştir. Özellikle boks gibi geleneksel olarak yüksek temas, güç ve baskın erkeklik normları ile ilişkilendirilen spor dallarında (Connell, 1987; Koca, 2005), sporcuların etik yönelimleri ile cinsiyet algıları arasındaki etkileşim kritik bir araştırma boşluğu oluşturmaktadır.

Boksörlerin, kendi branşlarına yönelik yerleşik cinsiyet kalıp yargılarını nasıl algıladıkları, bu algının onların sportmenlik davranışlarını kurallara saygı, rakibe saygı ve sosyal sorumluluk gibi çok boyutlu açılardan ne şekilde şekillendirdiği belirsizliğini korumaktadır. Bu belirsizlik ışığında, bu çalışma, boksörlerin sportmenlik eğilimlerini, Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (ÇBSYÖ) ile ölçülen çok boyutlu yapıda incelemeyi ve bu yönelimlerin, boksörlerin Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği aracılığıyla belirlenen algıları tarafından ne ölçüde yordandığını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın temel problemi, boksörlerin Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği'nden elde edilen puanları ile Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (ÇBSYÖ)'nden elde edilen puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesidir. Bu çalışma, boksörlerin sporda cinsiyet algısı ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla aşağıdaki alt problemlere de cevap aramaktadır:

1. Boksörlerin sporda cinsiyet algısı ve sportmenlik yönelimleri hangi düzeydedir?
2. Boksörlerin cinsiyet değişkenine ilişkin sporda cinsiyet algısı ölçeği puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Boksörlerin cinsiyet değişkenine ilişkin sportmenlik yönelimi puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

4. Boksörlerin millilik durumu değişkenine ilişkin sporda cinsiyet algısı ölçeği puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Boksörlerin millilik durumu değişkenine ilişkin sportmenlik yönelimi puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Boksörlerin mevcut antrenörlerinin cinsiyetine bağlı sporda cinsiyet algısı ölçeği puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
7. Boksörlerin mevcut antrenörlerinin cinsiyetine bağlı sportmenlik yönelimi puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
8. Boksörlerin yaş değişkeni ile sporda cinsiyet algısı ölçeği puanları arasında ilişki var mıdır?
9. Boksörlerin yaş değişkeni ile sportmenlik yönelimi puanları arasında ilişki var mıdır?
10. Boksörlerin spor yaşı değişkeni ile sporda cinsiyet algısı ölçeği puanları arasında ilişki var mıdır?
11. Boksörlerin spor yaşı değişkeni ile sportmenlik yönelimi puanları arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; boks branşı ile ilgilenen sporcuların sporda cinsiyet algıları ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışma kapsamında boksörlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının, oyun içindeki etik davranışlar ve fair-play ilkelerini benimseme düzeyleri üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmaktadır. Ayrıca katılımcıların cinsiyet algısı ve sportmenlik yönelimlerinin; cinsiyet, yaş, spor tecrübesi ve mevcut antrenörün cinsiyeti gibi çeşitli demografik değişkenler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Literatüre Kuramsal Katkı: Sportmenlik ve toplumsal cinsiyet algısını bir arada inceleyen mevcut literatürdeki ampirik boşluğu dolduracaktır. Sportmenliğin temelini oluşturan ahlaki gelişim teorilerini (Shields & Bredemeier, 1995), sporun kültürel bağlamı (boks) içinde test ederek teorik alana somut veriler sunacaktır.

Ölçüm Aracı Odaklı Katkı: Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği gibi yapıların, boksörler özelindeki etkileşimini ortaya koyarak bu ölçeklerin farklı spor branşlarındaki geçerliliğine dair veriler sunacaktır.

Uygulamaya Yönelik Katkı: Çalışmanın en önemli pratik çıktısı, boks ve benzeri dövüş sporlarında etik davranışların geliştirilmesi için bilimsel temelli öneriler sunmasıdır. Spor federasyonları ve antrenörler, boksörlerin sportmenlik dışı davranışlarının altında yatan cinsiyet algısı kalıp yargılarını tespit edebileceklerdir. Elde edilecek tüm bu bulgular ışığında, sporculara yönelik, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve etik davranışları teşvik eden, agresyonun yalnızca yarışma anına özgü kalmasını sağlayan spesifik eğitim ve bilinçlendirme programları geliştirilebilecektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, bilimsel yöntemlere uygun olarak tasarlanmış ve yürütülmüş olmasına rağmen, sonuçların yorumlanması ve genelleştirilmesi aşamasında göz önünde bulundurulması gereken bazı sınırlılıklara sahiptir. Bu sınırlılıklar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir:

- **Spor Branşı Sınırlılığı:** Çalışma, yalnızca boks sporu ile ilgilenen sporcularla sınırlıdır. Elde edilen bulgular, diğer dövüş sporları (örneğin; güreş, taekwondo) veya diğer takım sporları (örneğin; futbol, basketbol) için doğrudan genellenemez,
- **Örneklem Büyüklüğü:** Araştırmanın yapıldığı dönemdeki boksörlerden oluşan örneklem büyüklüğü, istatistiksel genelleme gücüyle sınırlandırılmıştır.
- **Korelasyonel Yapı:** Bu araştırma, değişkenler arasındaki ilişkiyi (korelasyonu) inceleyen kesitsel bir çalışmadır. Bu nedenle, Sporda Cinsiyet Algısı ile Sportmenlik Yönelimi arasındaki ilişkinin bir neden-sonuç ilişkisi olduğunu kesin olarak iddia etmek mümkün değildir.
- **Veri Toplama Yöntemi:** Veriler, sporcuların kendi beyanlarına dayalı ölçekler aracılığıyla toplanmıştır. Bu durum, sosyal kabul edilebilirlik eğilimi nedeniyle sporcuların sportmenlik ve cinsiyet algısı hakkındaki görüşlerini olduğundan daha olumlu veya istenen şekilde raporlama riskini barındırır.
- **Ölçek Sınırlılığı:** Çalışma, sportmenlik yönelimlerini Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (ÇBSYÖ) ile ölçülen alt boyutlarla (Sosyal Normlara Uyum, Kurallara Saygı vb.) sınırlandırmıştır. Sportmenliğin veya cinsiyet algısının, bu ölçeklerin ölçemediği diğer psikososyal veya çevresel faktörler tarafından da etkilendiği göz ardı edilmemelidir.

- Kesitsel Tasarım: Veriler, belirli bir tek zaman noktasında toplanmıştır. Bu nedenle boksörlerin cinsiyet algısı veya sportmenlik eğilimlerinde zaman içinde (örneğin; kariyerlerinin başlangıcı ve sonunda) meydana gelebilecek değişimleri incelemek mümkün olmamıştır.

Varsayımlar

Araştırmanın gerçekleştirilmesi esnasında bazı varsayımlarda bulunulmuştur.

Bunlar;

- Araştırmaya katılan boksörlerin, anket formunda yer alan soruları samimi ve doğru bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
- Kullanılan ölçüm araçlarının (Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği), ilgili yapıyı (cinsiyet algısı ve sportmenlik yönelimi) ölçmek için geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
- Anket uygulama sürecinin, katılımcıların cevaplarını olumsuz etkileyecek dışsal veya çevresel faktörlerden arındırılmış olduğu (örneğin; katılımcıların baskı altında kalmadığı) varsayılmıştır.
- Çalışmanın yapıldığı dönemde boksörlerin sportmenlik yönelimleri ve cinsiyet algılarının görece kararlı (stabil) olduğu varsayılmıştır.

Tanımlar

Boksör: Dövüş sporları kategorisinde yer alan, geleneksel olarak yüksek düzeyde fiziksel güç, kondisyon, taktiksel zeka ve agresyon kontrolü gerektiren boks sporunu resmi kurallar çerçevesinde icra eden sporcudur (Şipal, 2022).

Sporda Cinsiyet Algısı: Bireylerin, spor dallarını veya sporcu rollerini toplumsal cinsiyet rolleri (erkeklik/kadınlık) çerçevesinde nasıl algıladığını ifade eder. Bu, genellikle bir sporun ne kadar “erkeksi” veya “kadınsı” olduğuna dair kültürel ve sosyal kalıp yargıları içerir (Koca, 2005).

Sportmenlik: Sporcunun ahlaki ve etik davranışlarını kapsayan, adil oyun, kurallara saygı, rakibe, hakeme ve organizasyon yetkililerine nezaket gösterme gibi değerleri içeren genel bir kavramdır (Shields & Bredemeier, 1995).

Toplumsal Cinsiyet: Toplumsal cinsiyet, toplumun kadınlık, erkeklik ve diğ er cinsiyet kimlikleriyle ilgili y uklediği anlamlar, roller, beklentiler ve normlar b ut un udur (Gupta vd., 2019).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın kuramsal çerçeve başlıklı bölümünde; kavramsal olarak “boks”, “sportmenlik” ve “cinsiyet algısı” kavramları detaylı biçimde açıklanmıştır.

1.1. BOKS

Boks disiplini, genel anlamda iki sporcunun belirli kurallar çerçevesinde birbirine karşı mücadele ettiği, yalnızca yumruk tekniklerinin kullanıldığı bir dövüş sporudur (Jako, 2008). Sporcular, ellerine takılan koruyucu eldivenlerle rakiplerinin savunma alanlarını hedef alır; amaç ise, rakibin belirlenmiş vücut bölgelerine “özellikle baş ve üst gövdeye” etkili yumruklar indirerek puan kazanmaktır. Bu yönüyle boks, yalnızca fiziksel güçle değil, aynı zamanda teknik beceri, hız, refleks, stratejik düşünme ve dayanıklılık gerektiren kompleks bir spor dalı olarak öne çıkar.

Oldukça köklü bir geçmişe sahip olan bu sporun tarihsel gelişimine bakıldığında, insanlık tarihinin çok eski dönemlerine, M.Ö. 3.000’li yıllara kadar uzandığı görülmektedir (Boddy, 2013). Arkeolojik bulgular, boksun Mezopotamya, Mısır ve Antik Yunan uygarlıklarında bir tür ritüel ya da eğlence formu olarak icra edildiğini göstermektedir. Özellikle Antik Yunan’da “pygmachia” adıyla bilinen boks, Olimpiyat Oyunları’nın bir parçası haline gelmiş ve dönemin en prestijli spor dallarından biri olmuştur. Bu dönemde boksörler genellikle çıplak ellerle dövüşür, ellerini deri kayışlarla sararak kendilerini korumaya çalışırlardı (İmamoğlu & İmamoğlu, 2018).

Romalılar döneminde ise boks, daha çok arenalarda kölelerin dövüştürüldüğü bir “seyirlik şiddet” haline gelmiştir. Bu mücadeleler, halkı eğlendirme amacı taşımakla birlikte, çoğu zaman ciddi yaralanmalar ve ölümlerle sonuçlanırdı. Orta Çağ’ın sonlarına doğru, 18. yüzyılda boks yeniden popülerlik kazanmış ve modern anlamda şekillenmeye başlamıştır. Özellikle İngiltere’de halk arasında yaygınlaşan bu dövüşler, genellikle özel kulüplerde düzenlenir ve o dönemde hâlâ çıplak elle yapılırdı. 19. yüzyıla gelindiğinde, sporun daha güvenli ve düzenli hale getirilmesi için önemli bir adım atılmış; 1867 yılında John Sholto Douglas tarafından geliştirilen “Queensberry Kuralları” modern boksun temelini oluşturmuştur. Bu kurallar, eldiven kullanımını zorunlu kılmış, raund sürelerini ve hakem gözetimini standart hale getirmiştir (Roberts, 1977). Böylece boks, fiziksel bir mücadeleden çok bir spor disiplini kimliği kazanmıştır. 20. yüzyılın ortalarından itibaren boks, dünya genelinde büyük bir popülariteye ulaşmıştır. Farklı ülkelerde kurulan uluslararası

organizasyonlar sayesinde sporun profesyonel ve amatör olarak iki ana kategoriye ayrıldığı görülmüştür. Özellikle amatör boksun olimpiyat oyunlarına dahil edilmesi, bu sporun küresel ölçekte yaygınlaşmasını sağlayan en önemli gelişmelerden biri olmuştur (Gems, 2020).

Günümüzde boks, hem kültürel hem de ekonomik açıdan büyük bir endüstri haline gelmiştir. Birçok ülkede federasyonlar, ligler ve dünya çapında düzenlenen şampiyonalar aracılığıyla milyonlarca sporcu ve izleyiciye ulaşmaktadır. Ayrıca sporun gelişimiyle birlikte daha sıkı güvenlik protokolleri, gelişmiş ekipmanlar ve sporcu sağlığını önceleyen düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Bu yönüyle boks, hem profesyonel hem de amatör düzeyde sürdürülebilir, saygın ve evrensel bir spor kimliği kazanmıştır (Şipal, 2022).

1.1.1. Türk Boks Tarihi

Türkiye’de boksun ilk kez Galatasaray Lisesi’nde Fransız edebiyat öğretmeni Mösyö Goury tarafından başlatıldığı, bu sporu fiilen uygulayan ilk kişinin ise beden eğitimi öğretmeni Sırrı Tarcan olduğu belirtilmektedir (Şengül, 1991; Rüzgar, 1968). 1920’de Musevi Aksiyani Efendi, Fransa Boks Federasyonu denetiminde Türkiye’nin ilk boks kulübünü kurmuştur (Uçar, 2007). 1924 yılında Türkiye Boks Federasyonu kurulmuş, 1927’de AIBA üyeliği kabul edilmiştir (Şipal, 2022). Türkiye Boks Milli Takımı 1928’de kurulmuş ve Sovyetler Kupası’nı kazanarak önemli bir başarı elde etmiştir (Bal, 2020).

Başlangıçta Güreş Federasyonu’na bağlı faaliyet gösteren boks, 1942’de bağımsız federasyon haline gelmiş; aynı yıl Melih Açıba Amerika’dan dönerek ilk federasyon başkanı olmuştur (Şipal, 2022; Aydın, 2020). Türk boksunun yaygınlaşmasına katkıda bulunan Esat Cemiloğlu, 1930’da Ankara’da boks faaliyetlerini başlatarak sporun Anadolu’da tanınmasını sağlamıştır (Aydın, 2020). Türk boks tarihinin simge isimlerinden biri olan Melih Açıba, çıktığı 359 maçtan 358’ini kazanarak 1938 yılında Amerika’daki Altın Eldiven Şampiyonası’nda birincilik elde etmiştir (Pala, 2011).

1.2. SPORTMENLİK

Sportmenlik kavramı, spor ortamında bireylerin etik değerlere, kurallara, rakiplere ve oyunun ruhuna uygun biçimde davranmasını içeren çok boyutlu bir olgudur. Kavram, İngilizce kökenli “sportsmanship” teriminden türemiş olup Türkçede “centilmenlik”, “adil oyun” ya da “fair play” kavramlarıyla yakın anlamda kullanılmaktadır (Yıldız, 2020). Sportmenlik, yalnızca spor faaliyetlerindeki davranış biçimlerini değil, aynı zamanda bireyin yaşam felsefesini ve ahlaki duruşunu da kapsar. Bu yönüyle sportmenlik, sporun fiziksel boyutundan ziyade etik ve karakter geliştirici yönünü temsil eder (Shields & Bredemeier, 2009).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve Uluslararası Fair Play Komisyonu (CIFP), sportmenliği “sporun ruhuna uygun biçimde dürüstlük, saygı ve adalet ilkeleri doğrultusunda davranma tutumu” olarak tanımlamaktadır (International Fair Play Committee [CIFP], 2022). Bu tanım, sportmenliğin yalnızca kurallara uymakla sınırlı olmadığını, aynı zamanda rakibe ve oyuna duyulan saygının da bu tutumun temel bileşenlerinden biri olduğunu vurgular. Weinberg ve Gould (2019) sportmenliği, bireyin rekabet sırasında ve dışında etik değerleri içselleştirmesiyle ortaya çıkan ahlaki bir duruş olarak açıklamaktadır. Bu duruş, sporcunun kazanma hırsını dengeleyen, kaybetmeyi olgunlukla karşılamasını sağlayan bir karakter özelliği olarak değerlendirilir.

Sportmenlik, tarihsel olarak “fair play” kavramı ile özdeşleşmiştir. Fair play kavramı ilk kez 19. yüzyılda İngiltere’de ortaya çıkmış, sporun sadece kazanma üzerine kurulu bir mücadele değil, aynı zamanda karakter ve değer eğitimi süreci olduğu anlayışını beraberinde getirmiştir (Loland, 2002). Bu bağlamda sportmenlik, yalnızca fiziksel yeteneklerin sergilendiği bir alan değil, insan ilişkilerinin, ahlaki kararların ve toplumsal değerlerin somutlaştığı bir platform olarak görölmektedir (Arnold, 1994).

Sportmenlik, bireylerin hem kendi davranışlarını hem de çevreleriyle olan etkileşim biçimlerini düzenleyen bir değer sistemidir. Kavramın temelinde; dürüstlük, adalet, saygı, empati, özdenetim ve sorumluluk gibi insani değerler yer alır. Bu değerler, sporcunun hem kendisine hem rakibine hem de oyuna olan yaklaşımını belirler. Örneğin, rakibin sakatlanması durumunda oyunu durdurmak veya hakemin hatalı kararına rağmen dürüst davranmak, sportmenliğin somut göstergeleri arasındadır (Gibbons & Ebbeck, 1997).

Sportmenliğin önemi, sporun birey ve toplum üzerindeki eğitsel ve sosyokültürel etkisinden kaynaklanmaktadır. Spor, bireylerin fiziksel gelişiminin yanı sıra ahlaki, duygusal ve sosyal gelişimlerini de destekleyen bir etkinliktir (Yıldırım & Cengiz, 2018). Bu yönüyle sportmenlik, bireylerin karakter gelişimi açısından merkezi bir role sahiptir. Özellikle çocuklar ve gençler için spor, yalnızca fiziksel bir faaliyet değil, aynı zamanda toplumsal değerlerin öğrenildiği bir alan olarak görölmektedir (Shields, 2014). Bu nedenle sporun eğitim yoluyla bireylere kazandırdığı en önemli değerlerden biri sportmenliktir.

Sportmenlik aynı zamanda sosyal uyumun ve toplumsal barışın sağlanmasında önemli bir araçtır. Dürüstlük, adalet ve saygı temellerine dayalı bir spor kültürü, bireyler arası iletişimde empatiyi güçlendirir, önyargı ve ayrımcılığı azaltır (Simon vd., 2015). Toplumların spor aracılığıyla barış, eşitlik ve karşılıklı saygı gibi değerleri benimsemeleri, sportmenlik bilincinin yaygınlaşmasıyla mümkündür. Bu bağlamda sportmenlik, yalnızca bireysel bir

erdem değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk olarak da değerlendirilmektedir (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, 2022).

Spor psikolojisi literatüründe sportmenlik, genellikle ahlaki gelişim teorileri çerçevesinde ele alınır. Kohlberg'in (1984) ahlaki gelişim kuramına göre, bireylerin sportmen davranışlar sergilemeleri, ahlaki muhakeme düzeyleriyle yakından ilişkilidir. Yüksek ahlaki gelişim düzeyine sahip bireyler, sporda adalet ve dürüstlüğü daha içselleştirmiş şekilde davranırlar. Bu nedenle sportmenlik, yalnızca davranışsal değil, aynı zamanda bilişsel ve duygusal bir olgudur. Sporcuların, antrenörlerin ve taraftarların bu bilinci geliştirmesi, sporda etik kültürün sürdürülebilirliği açısından kritik önemdedir (Proios, 2012).

Sportmenliğin eğitimsel boyutu da literatürde sıkça vurgulanmaktadır. Bireylerin spora katılım süreçlerinde antrenörlerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin rol model olması, sportmenlik değerlerinin aktarımında belirleyici bir etkidir (Derry, 2002). Eğitim kurumlarında uygulanan spor programları, yalnızca performansa değil, aynı zamanda değer eğitime ve etik farkındalığa odaklandığında, bireylerin sportmenlik tutumlarının güçlendiği görülmektedir (Hassandra vd., 2003). Sonuç olarak, sportmenlik kavramı sporun ruhunu koruyan, bireylerin etik değerlerle bütünleşmesini sağlayan bir yaşam biçimidir. Bu kavram, yalnızca sahada değil, günlük yaşamda da adalet, dürüstlük ve saygı gibi insani değerleri ön plana çıkarır. Toplumda sportmenlik bilincinin geliştirilmesi, sporu bir rekabet aracı olmaktan çıkararak barış, dostluk ve dayanışma kültürünü güçlendiren bir araç haline getirir. Bu nedenle sportmenlik, hem bireysel hem toplumsal düzeyde sporun en temel ahlaki ilkesidir.

1.2.1. Sportmenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Sportmenlik ve adil oyunun kökenleri antik dönemlere kadar uzanmakla birlikte, bu kavramlar günümüzde etik, sosyal ve kültürel bağlamlarda yeniden şekillenmektedir. Sporun yalnızca fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda toplumsal değerleri yansıtan bir alan hâline gelmesiyle birlikte, sportmenlik ve fair play anlayışı modern spor kültüründe merkezî bir rol üstlenmiştir. Örneğin, spor etiğinin tarihsel ve toplumsal seyrini inceleyen bir çalışma, sporun antik çağlardan günümüze insanın bedensel ve ruhsal gelişiminin yanı sıra “sportif erdem” (fair play) gibi değerlerle de ilişkilendiğini ortaya koymaktadır (Şakar, 2022). Bu kapsamda, sporun tarih boyunca bireysel beceriden toplumsal sorumluluğa evrildiği ve sportmenliğe dair anlayışın sadece kuralların uygulanması değil, rakibe saygı, hakeme güven ve oyunun ruhuna sadakat açısından da değerlendirildiği görülmektedir.

18.-19. yüzyılda İngiltere’de kamu okullarında başlayan sporun karakter eğitimi bağlamındaki uygulamaları, sportmenlik anlayışına kurumsal bir biçim kazandırmıştır.

Günümüzde ise adil oyun anlayışı gençler arasında yapılan araştırmalara göre hâlâ önemli bir eğitimsel araç olarak değerlendirilmektedir (Ludwiczak & Bronikowska, 2022). Bu çalışma, lise düzeyindeki öğrenciler arasında adil oyun farkındalığı ile kurallara uyma, hakeme saygı ve rakibe yönelik tutumlar arasında anlamlı ilişkiler tespit etmiştir. Böylece sportmenlik ve fair play kavramlarının tarihsel köklerinden güncel pratiklere dek uzanan bir çizgide, eğitimsel ve sosyal bağlamlarda yeniden yorumlandığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca, spor yönetimi alanında etik değerlerin önemi artmış; yöneticiler, hakemler ve antrenörler yalnızca kazanmaya odaklanmak yerine rekabetin etik zeminini korumaya yönelmiştir (Buehler, 2024). Bu bağlamda, sportmenlik artık sadece sporcunun bireysel tutumu değil, tüm spor sisteminin etik sorumluluğu olarak ele alınmaktadır. Bunun sonucunda, adil oyuna ilişkin değerlere hizmet eden modeller, spor eğitimi ve kulüp uygulamalarına entegre edilmeye başlanmıştır (Abad-Robles vd., 2021). Bu gelişmeler, sportmenlik ve fair playin tarihsel süreç içinde bireysel erdemden kurumsal etik sisteme dönüşümünü göstermektedir.

1.2.2. Sportmenlik ve Etik Değerler Arasındaki İlişki

Spor, sadece fiziksel yeteneklerin sergilendiği bir alan değil, aynı zamanda etik değerlerin ve karakterin de ortaya çıktığı bir mikro-toplumsal yapı olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, sportmenlik olarak adlandırılan davranış biçimi, etik değerlerin spor ortamına yansımalarının önemli bir göstergesidir. Örneğin, bir sporcunun oyuna kurallar çerçevesinde yaklaşması, rakibine saygı göstermesi ve hakemi ya da oyunun ruhunu dikkate alması, salt rekabetten öte bir etik duruşu temsil eder (Liu vd., 2023).

Etik değerler “dürüstlük, adalet, saygı, sorumluluk ve dayanışma gibi” spor ortamında sadece ideal düzeyde değil, pratik düzeyde de uygulanmalıdır. Araştırmalar göstermektedir ki, spora katılan bireylerin etik değerlere yönelimleri ile sportmenlik tutumları arasında güçlü ilişkiler bulunmaktadır; spor yapan bireylerde etik değerlere eğilim arttıkça sportmenlik davranışlarının da yükseldiği gözlemlenmiştir (Keretli vd., 2023). Buna ek olarak, modern spor yönetiminde etik davranışlar yalnızca bireysel sporcular için değil, kulüpler, yöneticiler, antrenörler ve spor organizasyonları için de kritik öneme sahiptir. Etik ilkeler çerçevesinde yönetilen spor sistemleri, sportmenlik kültürünü destekler niteliktedir ve bu da sporun toplumsal değer üretme misyonunu güçlendirir (Buehler, 2024). Bu yönüyle sportmenlik, etik değerlerin spor alanına dönüşümünün somut ifadesi olarak görülebilir.

1.2.3. Fair Play ve Sportmenlik Arasındaki Fark

Fair Play, spor ortamında kurallara bağıllık, eşit şartlarda yarışma ve rakibe saygı gibi kavramların sistematik olarak ifade edildiği, daha çok davranışın “oyun ruhu” çerçevesiyle değerlendirilmesini amaçlayan bir etik anlayıştır. Örneğin, Fair Play “*bir takımın ya da sporcunun kendi kazanma isteğini bir kenara bırakıp oyunun ruhuna öncelik verdiği*” bir davranış biçimi olarak tanımlanmıştır (Kumartaşlı, 2023). Bu anlayış, spor alanında sadece kurallara uymayı değil, kuralların ötesinde adalet, saygı ve eşitlik ilkelerinin de yaşanmasını gündeme getirir (Yalçın, 2024).

Sportmenlik ise genellikle bir sporcu ya da takımın bireysel düzeyde gösterdiği ahlaki tutumları ifade eden daha geniş çaplı bir kavramdır. Sportmenlik, yarışma ortamında rakibe saygı, kaybetmeyi kabul etme, kazandığında alçakgönüllülük gibi erdemleri kapsar (Karakaş & Çelik, 2023). Bu bağlamda sportmenlik, bir “davranış biçimi” ve tutum olarak görülebilirken, Fair Play hem bireysel hem de organizasyonel bağlamda oyun kültürünü şekillendiren bir ilke olarak anlaşılır.

Dolayısıyla aralarındaki fark şöyle özetlenebilir: Fair Play daha çok oyunun ruhuna, sistemin etik yapısına ve tüm paydaşların (sporcu, hakem, seyirci, kulüp) sorumluluklarına işaret eder. Öte yandan sportmenlik, ağırlıklı olarak sporcu ya da takım seviyesinde sergilenen etik tutumları ve bireysel ölçekteki davranışları tanımlar. Örneğin, bir sporcunun rakibini tebrik etmesi veya hakemin kararına saygı göstermesi sportmenliğin örneğidir. Ancak eğer spor organizasyonu maç başında eşit şartlara vurgu yapıyor, haksız avantajı engelliyor, oyun sonrasında tüm katılımcılara saygı mesajı veriyorsa bu Fair Play kültürünün bir göstergesidir (Ludwiczak & Bronikowska, 2022). Sonuç olarak, sportmenlik ve Fair Play kavramları birbirine çok yakın ve örtüşen alanlarda yer almasına rağmen, Fair Play oyun kültürünün kurumsal ve sistematik yönlerini vurgularken, sportmenlik daha çok bireysel tutum ve davranışları ön plana çıkarır.

1.2.4. Sportmenliğin Boyutları

Sportmenlik, spor ortamında yalnızca performansı değil, aynı zamanda bireyin etik ve sosyal tutumlarını da kapsayan çok boyutlu bir anlayıştır. Bu anlayışın ilk boyutu kurallara saygıdır; sporcuların oyunun kurallarına uyma derecesi, sportmenlik tutumlarının temelini oluşturur. Örneğin, araştırmalar sporcuların kurallara saygı düzeyi ile sportmenlik yönelimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Cosma vd., 2021). İkinci boyut, rakibe saygıdır. Rakibe karşı gösterilen saygı, kaybetme ve kazanma durumlarındaki tutumları, centilmenliği doğrudan etkiler. Bu bağlamda “rakibe saygı” alt boyutu, sportmenliğin karakter

gelişimiyle ilişkili bir yönüdür (Abiş, 2022). Üçüncü boyut olan hakeme saygı, spor ortamında hakem kararlarına ve hakemlerin işlevine duyulan saygıyla ilgilidir. Spor etiği literatüründe, hakemlere saygılı davranışların sportmenlik algısını olumlu etkilediği ortaya konmuştur (Çemç vd., 2025). Dördüncü olarak, oyunun ruhuna uygun davranış, yalnızca kurallara uymaktan öte “oyunun amacına uygun, fair play ruhuna uygun” hareket etmeyi içerir. Spor ortamında bu boyut, sadece teknik performans değil, etik performansı da kapsar (Krishnani & Kanade, 2025). Son olarak, kasıtlı faullerden/uygunsuz davranışlardan kaçınma boyutu vardır; bu, sportmenliğin negatif yönünün yansımasıdır ve agresif ya da etik dışı eylemlerden uzak durmayı temsil eder (Burgueño & Medina-Casabón, 2020). Bu beş boyut bir arada değerlendirildiğinde, sportmenlik davranışlarının ölçülebilir ve geliştirilebilir bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

1.2.4.1. Kurallara saygı

Sportmenliğin temel boyutlarından biri kurallara saygıdır. Bu boyut, spor ortamında bireylerin oyunun kurallarına, yönetmeliklerine ve etik çerçevesine uyma biçimlerini kapsar. Spor yapan bireyler için “*oyun kurallarına riayet etmek*”, yalnızca ceza almamak için değil, aynı zamanda yarışmanın adil ve güvenli bir ortamda gerçekleşmesini sağlamak adına önemlidir. Örneğin, yapılan bir araştırmada sporcu katılımcıların “*kurallara ve yöneticilere saygı*” alt boyutu açısından yüksek düzeyde sportmenlik yönelimlerine sahip oldukları bulunmuştur (Çemç, 2025). Bir başka çalışmada da sporcular “kurallara uyma” tutumuyla sportmenlik tutumları arasında anlamlı pozitif ilişki göstermiştir (Cosma vd., 2021). Bu bulgular, kurallara saygı boyutunun sportmenliğin davranışsal temel taşlarından biri olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, spor eğitiminde kurallara saygının vurgulanması ve sporcuların bu değeri içselleştirmesinin teşvik edilmesi, sportmenlik düzeyinin yükseltilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

1.2.4.2. Rakibe saygı

Sportmenlik kavramının önemli boyutlarından biri rakibe saygıdır. Bu boyut, sporcu veya takımın karşısındaki rakibi; fiziksel ve zihinsel olarak bir eş, oyun ortağı ya da yarışmanın ve oyunun bir parçası olarak görmesini gerektirir. Rakibe saygı, sadece oyun sonrası tebrik etmekle sınırlı kalmaz; yarışma öncesinde, sırasında ve sonrasında rakibin çabasına değer verme, ona karşı empati gösterme ve karşı tarafın insanlık, onur ve duygu durumlarını dikkate almayı içerir. Örneğin, spor ortamında “rakibe saygı” alt boyutu yüksek olan bireylerin, rakibin hakkını gözettiği, haksız avantajlardan kaçındığı ve kazansalar bile rakibinin emeğini takdir ettiği bulunmuştur (Özsarı vd., 2023). Ayrıca, uluslararası boyutlu bir incelemede, rakibe saygı

düzeyi ile sportmenlik tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu ve yaş ilerledikçe bu saygının azalabileceği yönünde bulgular ortaya çıkmıştır (Hideg, 2022). Bu durum, rakibe saygının sadece bireysel bir tutum değil, sosyo-kültürel ve gelişimsel bir süreç olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, spor eğitim programlarında rakibe saygı bilincinin geliştirilmesi; sporcuların yalnızca kuralı uygulayan değil, aynı zamanda etik, adil ve saygılı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlar.

1.2.4.3. Hakeme saygı

Sportmenliğin önemli boyutlarından biri olan hakeme saygı, sporcu veya takım üyelerinin hakemlerin kararlarına, görevlerine ve genel olarak maç yönetimine karşı gösterdikleri tutum ve davranışları içerir. Bu boyut, sporun adil ve saygın bir çerçevede gerçekleşmesini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. Örneğin, yapılan bir meta-analiz çalışmasında, genç sporcuların spor ortamında hakemlere ve oyun kurallarına karşı saygı düzeylerinin programlar aracılığıyla gelişebileceği belirtilmiştir (Abad-Robles vd., 2021). Bu çalışma, hakeme saygı düzeyinin sportmenlik anlayışının bir yansıması olduğunu göstermektedir. Ayrıca, hakemlerin değer yönelimleri üzerine yapılan nitel bir araştırmada, futbol hakemlerinin “adil karar alma”, “sorumluluk” ve “saygı” gibi değerleri mesleklerine yön veren temel ilkeler olarak gördükleri ortaya çıkmıştır (Şanverdi & Yıldız, 2024). Bu bulgular, sportmenliğin hakemlere karşı saygı davranışlarıyla somutlaştığını ve bu tutumun spor ortamında etik bir sorumluluk olarak içselleştirilebileceğini göstermektedir. Spor eğitiminde ve kulüp kültürlerinde hakeme saygının teşvik edilmesi, sportmenlik anlayışının bütünselliğini güçlendirmede önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

1.2.4.4. Oyun ruhuna uygun davranış

Sportmenliğin önemli boyutlarından biri olan oyunun ruhuna uygun davranış, yalnızca oyun veya yarışma sırasında kurallara bağlı kalmayı değil, aynı zamanda sporun etik, adil ve paylaşımcı ruhuna uygun tutumları benimsemeyi ifade eder. Bu boyut, sporcunun kazandığında ya da kaybettiğinde nasıl davrandığı, rakipleri, hakemleri ve seyircileri nasıl değerlendirdiği; oyunu sadece bir kazanma aracı olarak değil, toplumsal değerlerin yaşandığı bir platform olarak görmesiyle ilgilidir. Örneğin, elit düzeyde yapılan bir çalışmada, sporcuların “Spirit of the Game” (oyunun ruhu) puanları ile etik davranış ve öz-kontrol düzeyleri arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur (Amoroso vd., 2024). Bu bulgu, oyunun ruhuna uygun davranışın sportmenlik tutumlarının özünde yer aldığını göstermektedir. Ayrıca, sportmenlik üzerine yapılan anlatı incelemesinde, sportmenliğin “*performansın ötesinde, karakterin ve oyunun ruhunun tezahürü*” olduğunu vurgulanmıştır (Krishnani & Kanade, 2025). Bu

perspektifler doğrultusunda, oyunun ruhuna uygun davranışı teşvik eden spor ortamlarının, yalnızca kazanmayı hedefleyen değil; saygı, adalet, sorumluluk ve takım ruhunu da ön plana çıkaran bir kültür geliştirdiği söylenebilir. Dolayısıyla, spor eğitiminde ve kulüplerde oyunun ruhuna yönelik davranışların benimsenmesi; sportmenlik anlayışının kapsamını genişletmek açısından kritik öneme sahiptir.

1.2.4.5. Kasıtlı faullerden / uygunsuz davranışlardan kaçınma

“Kasıtlı faullerden / uygunsuz davranışlardan kaçınma” sportmenliğin önemli bir davranışsal boyutudur. Bu boyut, sporcu veya takım üyelerinin bilerek kuralları çiğnemekten, rakibe zarar vermekten veya oyun etiğine aykırı davranışlardan uzak durmasını içerir. Bahse konu tutum, sadece kazanmaya odaklanan bir yaklaşımdan ziyade oyunun adil, saygılı ve etik düzlemde gerçekleşmesi için bireysel kontrolün ve içselleşmiş sorumluluğun göstergesidir. Örneğin, sporcuların sportmenlik tutumları ve temel psikolojik ihtiyaç tatminleri üzerine yapılan bir çalışmada, içsel motivasyonu yüksek olan bireylerin etik dışı davranışlara (örneğin kasıtlı faul ve hakem kararlarına itiraz) daha az eğilim gösterdiği bulunmuştur (Cosma vd., 2021). Ayrıca, nitel bir araştırmada sporcular “*sportsmanship should ... avoid negative actions*” şeklinde sportmenlik tanımında yer verdiği; yani kasıtlı faul ve uygunsuz davranışlardan kaçınmanın sportmenliğin ayırt edici özelliklerinden biri olduğu bildirilmiştir (Görgüt & Tutkun, 2024). Bu tür bulgular, sporda sportmenlik eğitiminin yalnızca kural bilgisi değil, davranış kontrolü ve etik farkındalık üzerine kurulması gerektiğini göstermektedir. Sonuç olarak, spor eğitiminde ve kulüplerde uygunsuz, haksız veya kasıtlı agresif davranışlara karşı duyarlılığın geliştirilmesi, sportmenlik kültürünün yerleşmesi açısından hayati önem taşımaktadır.

1.2.5. Sportmenliğin Kuramsal Temelleri

Sportmenlik, bireyin sportif faaliyetlerde sergilediği etik tutum ve davranışların bir bütünü olarak tanımlanır. Bu davranışların oluşumu ve gelişimi, çeşitli psikolojik ve sosyal kuramlar çerçevesinde açıklanabilir. Başlıca dört temel kuramsal yaklaşım, sportmenliği anlamlandırmakta önemli bir yer tutar: sosyal öğrenme kuramı, ahlaki gelişim kuramı, öz-belirleme kuramı ve sosyal kimlik kuramı. Sosyal öğrenme kuramı (Bandura), bireylerin çevresel gözlemler ve model alma yoluyla öğrenme süreçlerini vurgular. Spor ortamında bireyler, antrenör, takım arkadaşları ve rakiplerin davranışlarını gözlemleyerek etik ve etik dışı davranışları öğrenirler. Gözlemlenen davranışlar olumlu pekiştirildiğinde sportmenliğe uygun tutumlar gelişebilir (Görgüt & Tutkun, 2024). Bu bağlamda sportmenlik, öğrenilmiş sosyal davranışların bir yansımasıdır. Ahlaki gelişim kuramı, özellikle Lawrence Kohlberg’in

modeliyle, bireyin doğru ve yanlış kavramlarını gelişimsel olarak yapılandırdığını ileri sürer. Bu kuramda, bireylerin ahlaki yargıları, gelişim evrelerine göre değişir. Spor alanında bireylerin üst düzey ahlaki gelişim göstererek adil davranma, rakibe ve hakeme saygı gösterme gibi davranışları benimsemeleri, sportmenlik açısından önemlidir (Jadwiszczak vd., 2025). Bu bağlamda sportmenlik, bireyin ahlaki yargı düzeyiyle doğrudan ilişkilidir.

Öz-belirleme kuramı (Self-Determination Theory), bireyin davranışlarını içsel motivasyon, özerklik, yeterlik ve ilişkililik gibi temel psikolojik ihtiyaçlar üzerinden açıklar. Birey, spor ortamında bu ihtiyaçları karşıladığında, sportmenliğe daha fazla yönelir. İçsel motivasyonla hareket eden bireyler, kurallara daha çok uyar, rakiplerine saygı gösterir ve etik dışı davranışlardan uzak durur (Cosma vd., 2021). Böylece sportmenlik, bireyin psikolojik doyumu ile doğrudan ilişkilendirilir. Sosyal kimlik kuramı, bireyin kendini bir gruba ait hissetmesi ve bu grupla özdeşleşmesi sürecini temel alır. Takım üyeleri, grup normlarına uyum sağlama eğilimindedir ve grup içi aidiyet, sportmenliğe uygun davranışları teşvik edebilir. Takıma veya kulübe olan bağlılık, bireyin etik ve sorumlu davranışlar geliştirmesini sağlar (Bruner vd., 2022). Bu durum, sportmenliğin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda sosyal bir aidiyet davranışı olduğunu gösterir. Sonuç olarak, sportmenlik çok boyutlu bir yapıdır ve hem bireysel psikolojik süreçlerle hem de sosyal etkileşimlerle şekillenir. Bu kuramsal temeller, sportmenlik eğitiminin bireysel ve çevresel boyutlarını birlikte ele almak açısından önemlidir.

1.2.5.1. Sosyal öğrenme kuramı açısından sportmenlik

Spor eğitim ve kültür bağlamında, bireyler etik ve sportmen davranışları yalnızca kurallar yoluyla değil, aynı zamanda model alma, gözlemlene ve taklit etme süreçleriyle de öğrenirler. Bu süreçleri açıklamak için kullanılan temel psikolojik çerçevelerden biri olan Sosyal Öğrenme Kuramı, bireylerin çevresindeki önemli modellerin davranışlarını gözlemleyerek benzer tutumlar geliştirdiğini, davranışlarının ödüllendirilmesi ya da cezalandırılması yoluyla pekiştiğini öne sürer. Spor ortamında bu yaklaşımla değerlendirildiğinde; genç sporcular, antrenörlerin, takım arkadaşlarının ve kulüp yöneticilerinin sportmenlik açısından sergiledikleri tutumları izler, içselleştirir ve kendi davranış biçimlerine yansıtırlar (Goyen, 2024). Örneğin, bir araştırma genç sporcuların sportmenlik tutumlarını etkileyen unsurlara bakarken, “*çevrede gözlemlenen etik davranışların ve modellerin*” sportmen tutumların gelişiminde önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymuştur (Narto, 2024). Bu bağlamda, sosyal öğrenme kuramı sportmenliğin bireysel bir tercih dışında, sosyal çevreyle ve gözlemsel süreçlerle şekillenen bir yapı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, sporculuk ortamlarında olumlu modellerin (örneğin saygılı antrenörler,

centilmence rakip tutumu olan sporcular) ön plana çıkarılması, sportmenlik eğitiminin etkinliğini artıran bir strateji olarak değerlendirilebilir.

1.2.5.2. Ahlaki gelişim kuramı (kohlberg) çerçevesinde sportmenlik

Sportmenlik, bireyin sadece kurallara uymasını değil, aynı zamanda ahlâki kararlar verebilme, erdemli davranabilme ve etik ilkeler doğrultusunda hareket etme yetisini de içerir. Kohlberg'in kuramına göre bireyler üç seviyeli (ön geleneksel, geleneksel, son geleneksel) ve toplam altı aşamalı bir ahlâki gelişim sürecinden geçerler. Bu çerçevede sportmenlik, bireyin yarışma ortamında sadece “cezadan kaçınma” düzeyinden yükselip “evrensel etik ilkeleri benimseme” düzeyine geçmesiyle yakından ilişkilidir (Liu vd., 2023). Spor ortamında rakibe saygı gösterme, hakeme uygun davranma, haksız avantajdan kaçınma gibi tutumlar, geleneksel düzeyin ötesinde – bireyin toplumun genel kurallarını içselleştirdiği – ve hatta son geleneksel düzeylerin davranış biçimi olarak görülebilir. Örneğin, sporcuların ahlâki muhakeme seviyeleri arttıkça, sportmenlik yönelimlerinin de yükseldiği bulunmuştur (Bronikowska vd., 2019). Bu bulgular, sportmenliğin gelişiminin yalnızca fiziksel yetiyle değil, ahlâki muhakemeye de bağlantılı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla spor eğitiminde, sadece teknik beceri kazandırmak değil; bireyin hangi ahlâki düzeyde karar verdiğini, etik sorumlulukları nasıl algıladığını da geliştirmek önemlidir.

1.2.5.3. Öz-belirleme kuramı (self-determination theory) ile bağlantısı

Öz-belirleme kuramı, bireylerin üç temel psikolojik ihtiyacının-özerklik, yeterlik ve ilişkililik- karşılanması, içsel motivasyon ve etik davranışların oluşumunda merkezi bir rol oynadığını öne sürer (Ryan & Deci, 2020). Spor bağlamında bu teoriye göre, sporcu kendini seçimlerinin sahibi, yetkin ve takım/ortamla bağlantılı hissettiğinde, sportmenlik tutumları da daha güçlü bir şekilde ortaya çıkar. Örneğin, antrenörü tarafından özerklik destekleyen bir ortamda yetişen sporcuların, rakibe saygı, hakeme uygun davranış ve oyunun ruhuna uygun tutum gibi sportmenlik unsurlarını daha yüksek düzeyde benimsediği bulunmuştur. Bu bağlamda, sportmenlik yalnızca kurallara uyma ya da bireysel ahlaki tercih değil; sporcunun psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığı bir ortamda gelişen içsel bir değer haline gelir. Ayrıca, sporda içsel motivasyonun artmasıyla birlikte etik tutumların da yükseldiği yönünde bulgular vardır. Bu da sportmenliğin, sporcunun dış baskılar yerine kendi değerleri ve içsel motivasyonu doğrultusunda davranmasıyla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

1.2.5.4. Sosyal kimlik kuramı ve grup aidiyet bağlamında sportmenlik

Spor ortamında bireylerin hangi normlara, tutumlara ve davranışlara yöneldiğini anlamak açısından sosyal kimlik kuramı önemli bir bağlam sunar. Bu kurama göre bireyler, kendilerini “biz” grubu ile tanımlar ve bu grup aidiyetinin getirdiği normlara uyma eğiliminde olurlar. Spor takımlarında ya da kulüplerde yer almak, bireyin sosyal kimliğini pekiştirir; bu kimlik aidiyeti, takım normlarına uygun davranmayı ve sportmenlik tutumlarını destekleyebilir. Örneğin, grup kimliği yüksek sporcuların takımın temel değerlerini (saygı, adil oyun gibi) benimseme oranları daha yüksektir ve bu da sportmenliğe ilişkin tutumlarının artmasına yol açar (Bruner vd., 2022). Ayrıca, seyirci düzeyinde yapılan bir çalışmada, takım tanımlılığı (team-identification) ile sportmenlik tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu ve “biz” duygusunun etik oyun davranışlarını güçlendirdiği bulunmuştur (Rudd, 2024). Bu bağlamda, sporcu ya da takım üyesi olarak bireyin grup kimliğini benimsemesi, sportmenliği artıran sosyal bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla, sportmenlik yalnızca bireysel bir etik tercih değil; aynı zamanda grup bağlamında oluşan kimlik süreçleriyle de ilişkilidir. Spor yöneticileri ve antrenörler açısından bu, takım kültürünü ve grup normlarını sportmen davranışı teşvik edecek şekilde yapılandırma gerekliliğini ortaya koymaktadır.

1.3. CİNSİYET ALGISININ TANIMI VE ÖNEMİ

Cinsiyet algısı, biyolojik cinsiyetten öte, bireyin kendisini “kadın”, “erkek” ya da başka bir cinsiyet kimliği ile tanımlaması ve bu kimlik üzerinden toplumsal beklentilere yönelik tutum geliştirmesidir. Bu algı, bireyin sosyal, psikolojik ve kültürel yaşamında merkezi bir rol oynar. Zira bireylerin kendilerini hangi cinsiyet kimliğiyle gördükleri, eğitimden iş yaşamına, aile ilişkilerinden kişisel kimlik gelişimine kadar pek çok alanda etkili olur. Örneğin, Gender Studies kapsamında yapılan incelemeler, cinsiyet algısının toplumsal eşitlik, bireysel psikolojik uyum ve kültürel katılım açısından kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir (Cookson, 2023).

1.3.1. Cinsiyet Algısının Psikolojik ve Kültürel Boyutları

Psikolojik boyut açısından, cinsiyet algısı bireyin öz-şimşek (self-concept) yapısını, benlik saygısını ve kimlik bütünlüğünü etkiler; kültürel boyutta ise toplumun cinsiyet rollerine ilişkin normları, değerleri ve beklentileri aracılığıyla şekillenir. Örneğin, farklı kültürlerde yetişen çocukların cinsiyet kimliği gelişiminde aile, medya ve eğitimlerin rolüne dair bir çalışmada, *“kültürel bağlamın çocukların cinsiyet kimliği algılarını doğrudan etkilediği”* vurgulanmıştır (Elsalam, 2023). Bu bağlamda, bireyin psikolojik yapısı ile kültürel çevresi arasında etkileşim gerçekleşir ve bu etkileşim cinsiyet algısının biçimlenmesini sağlar.

1.3.2. Bireylerin Kendi Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıları

Bireyler, kendi cinsiyet rollerine ilişkin algılarını toplumsal modeller, aile içi sosyalizasyon ve erken çocukluk deneyimleri aracılığıyla geliştirirler. Bu algılar; “erkeklik”, “kadınlık” gibi cinsiyet rolleriyle ilgili beklentileri benimseme ya da bunlara karşı durma biçiminde ortaya çıkar. Örneğin, Türkiye’de yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinin geleneksel cinsiyet rollerine yönelik algılarının meslek tercihlerinde aracı rol oynadığı bulunmuştur (Küçük, 2023). Bu durum, bireylerin kendi cinsiyet kimliklerine dair algılarının, davranışlarını ve hayat yönelimlerini şekillendirdiğini göstermektedir.

1.3.3. Cinsiyet Algısının Sosyal Normlarla Etkileşimi

Cinsiyet algısı yalnızca bireysel bir gelişim süreci değil, aynı zamanda toplumun cinsiyetle ilgili normları ve beklentileriyle etkileşimli bir süreçtir. Toplumsal cinsiyet normları, neyin “erkek işi” ya da “kadın işi” olduğuna dair yaygın beklentiler oluşturur ve birey bu normlara uyum sağlama ya da karşı durma seçimiyle karşılaşır. Örneğin, bir incelemede gelenekselist cinsiyet rollerinin bireylerin toplumsal eşitlik algısını ve meslek tercihlerini etkilediği belirtilmiştir (Marshall vd., 2024). Bu bağlamda, cinsiyet algısı ve sosyal normlar arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur; normlar algıyı şekillendirirken, algılar da normları yeniden üretir veya dönüştürür.

1.3.4. Cinsiyet Algısının Kimlik Gelişimindeki Rolü

Cinsiyet algısı, bireyin kimlik gelişimi sürecinde merkezi bir unsur olarak yer alır. Birey “ben kimim?” sorusuna cevap ararken, cinsiyet kimliği, toplumsal aidiyetler, değerler ve sosyal rollerle iç içe geçer. Cinsiyet kimliğiyle uyumlu algılar, kimlik bütünlüğünü desteklerken; algı ve kimlik arasında tutarsızlıklar bireysel psikolojik sorunlara zemin hazırlayabilir. Örneğin, farklı kültürel bağlamlarda yapılan çalışmalarda, çocukluk ve ergenlik döneminde kültürün cinsiyet kimliği gelişimine etkisi vurgulanmıştır (Elsalam, 2023). Bu bağlamda, sağlıklı kimlik gelişimi bakımından bireyin cinsiyet algılarını anlaması, kabullenmesi ve toplumsal çevresiyle dengeli bir ilişkiye oturtması önemlidir.

1.3.5. Cinsiyet Roller ve Kalıp Yargılar

Cinsiyet rolleri, bir toplumda bireylerin biyolojik cinsiyetlerine bağlı olarak kendilerinden beklenen davranış, tutum ve görevleri ifade eder. Bu roller; örneğin erkeklerin dışa dönük, liderlik odaklı ve ekonomik olarak üretken olması; kadınların ise bakım, ev içi işlerle uğraşması, duygusal ve destekleyici karakter göstermesi gibi toplumsal beklentilerle tanımlanır. Cinsiyet kalıp yargıları ise erkek veya kadın bireylere yönelik “erkek böyle

davranmalıdır”, “kadın böyle olmalıdır” gibi genelleştirilmiş, değişime kapalı, sabitlenmiş inançlardır. Bu yargılar, örneğin kadınların sıcak ve uyumlu, erkeklerin rekabetçi ve bağımsız olması gerektiğini varsayar (Bye vd., 2022).

Bu tür stereotipler, bireylerin eğitim, meslek seçimi, liderlik pozisyonlarına erişim ve sosyal katılım gibi alanlarda önceden belirlenmiş rol-şablonlarına uymasını bekler. Medya, eğitim kurumları ve aile gibi sosyalizasyon ajanları, cinsiyet rollerinin aktarımında önemli bir rol oynar. Çocuklar erken yaşta aile içinde “erkek işi”, “kadın işi” ayrımıyla karşılaşır; eğitim sisteminde ders kitapları, öğretmen tutumları ve sosyal ortamlar bu ayrımı pekiştirir; medya ise kadın ve erkek temsillerinde farklı roller sunarak kalıp yargıların yaygınlaşmasına katkı sağlar (Stewart vd., 2021).

Bu bağlamda, cinsiyet rolü sadece bireysel seçimlerle değil, sosyal normlar ve beklentilerle şekillenen bir süreçtir. Cinsiyet kalıp yargılarının meslek, liderlik, spor gibi alanlara etkisi de somuttur. Örneğin kadınların liderlik pozisyonlarına geçişi sırasında “yeterince yeterli değil” ya da “uygun değil” gibi stereotiplerle karşılaştığı; spor alanında kadın sporcuların daha çok estetik ve yardımlaşma odaklı rollerle sunulduğu yönünde bulgular vardır (Priyashantha, 2023). Bu durum, bireylerin potansiyelini sınırlayan toplumsal bariyerler yaratır ve cinsiyet eşitliği hedeflerini güçleştirir.

1.3.6. Kadınlık ve Erkeklik Roller

Kadınlık ve erkeklik rollerine dair toplumsal beklentiler, bireylerin yaşam boyunca karşılaştığı davranış normlarını belirler. Erkeklik rolü genellikle güç, liderlik ve dışa yönelimli davranışlarla; kadınlık rolü ise bakım, şefkat ve içe dönük sosyal rollerle ilişkilendirilir. Bu roller bireylerin kendilerini nasıl tanımladıklarını ve toplumun onlardan ne beklediğini şekillendirir. Örneğin, günlük yaşamdan itibaren bu roller çerçevesinde erkeklerden sorumluluk üstlenmeleri, kadınlardan ise duygu yönetimi ve destekleyici roller üstlenmeleri beklenebilir. Bu bağlamda, kadınlık ve erkeklik rolleri bireyin kimlik gelişimini, meslek seçimlerini ve sosyal ilişkilerini önemli ölçüde etkiler.

1.3.7. Cinsiyet Kalıp Yargıları (Gender Stereotypes)

Cinsiyet kalıp yargıları, bireylerin doğrudan biyolojik bir durumdan ziyade, cinsiyet temelli görevlere ya da niteliklere göre sınıflandırılmasıdır. Kalıp yargılar “erkekler matematikte iyidir”, “kadınlar bakım işlerinde başarılıdır” gibi yaygın varsayımları içerir. Bu yargılar; eğitim süreçlerini, meslek tercihlerini ve toplumsal rolleri etkileyerek eşitsizliklere zemin hazırlayabilir. Örneğin, kadın yöneticilerin ilerlemesinde engel oluşturan cinsiyet stereotiplerinin varlığı, liderlik alanlarında kadınların temsil oranını düşürmektedir

(Tabassum, 2021). Bu nedenle, cinsiyet kalıp yargılarının farkında olmak ve bunlara yönelik müdahaleler geliştirmek, hem bireysel hem toplumsal düzeyde eşitlik açısından kritiktir.

1.3.8. Medya, Eğitim ve Ailede Cinsiyet Rolünün Aktarımı

Medya, eğitim kurumları ve aileler, bireylere cinsiyet rollerini ve kalıp yargılarını kazandıran başlıca sosyalizasyon alanlarıdır. Aile içinde erken yaşlardan itibaren kız ve erkek çocuklara farklı roller öğretilir; medya ise bu öğretiyi pekiştirir ve genel toplumsal cinsiyet normlarını yaygınlaştırır. Örneğin, Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) bir çalışmada medya ve okul ortamlarının çocuklarda cinsiyet stereotiplerinin oluşmasında ve meslek seçimi üzerinde etkili olduğuna işaret edilmektedir (OECD, 2022). Bu bağlamda, medya temsil biçimleri, eğitim sistemlerindeki yönlendirmeler ve aile içi sosyalizasyon süreçleri birlikte çalışarak cinsiyet rollerinin nesilden nesile aktarımını sağlar.

1.3.9. Cinsiyet Kalıp Yargılarının Meslek, Liderlik, Spor Gibi Alanlara Etkisi

Cinsiyet kalıp yargıları, meslek seçiminden liderlik pozisyonlarına, sporda temsilden kariyer gelişimine kadar pek çok alanda etkili olmaktadır. Örneğin, STEM alanlarına yönelen kadın öğrencilerde cinsiyet kalıp yargılarının eğitim başarısı ve meslek seçimi üzerinde negatif etkisi olduğu bulunmuştur (Chen vd., 2025). Spor alanında da erkeklerin “rekabetçi, agresif” özelliklerle, kadınların “destekleyici, uyumlu” özelliklerle eşleştirilmesi, kadın sporcuların liderlik ve görünürlük kazanmalarını sınırlamaktadır. Bu nedenle, kalıp yargıların kırılması, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmeleri ve eşit fırsatlara erişimleri açısından gereklidir.

1.3.10. Sporda Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Cinsiyet kavramı, bireyin biyolojik türü (örneğin kadın ya da erkek) ile ilişkilidir; toplumsal cinsiyet (gender) ise bu biyolojik cinsiyete yüklenen sosyal, kültürel ve tarihsel anlamları ve rollerle ilgilidir. Spor alanında, toplumsal cinsiyet; bireylerin hangi sportlara katıldığı, nasıl katıldığı, nasıl temsil edildiği ve hangi fırsatlara eriştiği üzerinde etkili olan bir çerçevedir. Örneğin, araştırmalar sporun hâlâ erkek egemen bir yapı olarak işlediğini, kadınların katılım, görünürlük ve kaynaklara erişim açısından dezavantajlı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, sporda toplumsal cinsiyet yalnızca bireysel tercihlerle değil, sistemik yapı ve normlarla etkileşen bir kavramdır.

1.3.11. Sporda Toplumsal Cinsiyetin Oluşumu

Spor ortamında toplumsal cinsiyet, yalnızca biyolojik farklara dayalı olmayan, aynı zamanda kültürel, sosyal ve tarihsel süreçlerle şekillenen bir düzendir. Toplumsal cinsiyet, bireylerin hangi sporları seçtiğini, nasıl katıldığını ve hangi fırsatlara eriştiğini etkiler. Örneğin,

araştırmalar sporun genellikle erkek egemen bir alan olarak yapılandırıldığını ve kadınların spor ortamına katılımının hâlâ engellerle karşılaştığını göstermektedir (Walton vd., 2024). Bu durum, toplumsal cinsiyetin spor içinde “erkeklik” ve “kadınlık” biçimlerine göre ayrıştırılmış roller ürettiğini ve böylece bireylerin spor yoluyla toplumsal cinsiyet kimliği inşa ettiklerini ortaya koyar.

1.3.12. Sporun Cinsiyetlendirilmiş Doğası

Sporun doğası, toplumsal cinsiyet normlarına göre cinsiyetlendirilmiş bir biçim alır: bazı sporlar “erkek sporu” olarak algılanırken, bazıları “kadın sporu” olarak etiketlenir. Bu etiketlenme katılım oranlarını, sponsorluk düzeylerini ve görünürlüğü etkiler. Örneğin, “erkeklerle ait” olarak algılanan spor dallarında erkeklerin hâkimiyeti, kadın spor katılımını sınırlayıcı bir etken olarak saptanmıştır (Liu vd., 2023). Bu bağlamda sporun kendisi, toplumsal cinsiyetin yeniden üretildiği bir mekândır ve spor branşları, cinsiyetlendirilmiş anlamları taşıyan pratik alanlar hâline gelir.

1.3.13. Kadın ve Erkek Spor Branşlarının Tarihsel Ayrımı

Tarihsel olarak, kadınlar ve erkekler için farklı spor branşları geliştirilmiş ve bu ayrım toplumsal cinsiyet söylemleriyle desteklenmiştir. Kadınlar için “nazık”, “estetik” ya da “destekleyici” role uygun sporlar öne çıkarılırken; erkekler için “güç”, “rekabet”, “dayanıklılık” gibi değerlerle ilişkilendirilen sporlar teşvik edilmiştir. Bu tarihsel ayrım, kadın sporcuların kaynaklara, görünürlüğe ve prestije erişimini erkeklere kıyasla sınırlamıştır (Schoch & Clark, 2024). Böylece, spor dalı seçimi yalnızca bireysel tercih değil; toplumsal cinsiyet normları tarafından belirlenen bir yapılandırılmış süreçtir.

1.3.14. Sporda Cinsiyet Algısının Oluşumu

Spor ortamında cinsiyet algısı, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin beklentilerinin, kültürel normların ve sportif katılım süreçlerinin etkileşimiyle şekillenir. Bu algı, hangi sporların “erkek işi” ya da “kadın işi” olarak görüldüğü, spor branşlarına erişim olanakları, medyada kadın ve erkek sporcuların temsili gibi unsurlarla inşa edilir. Örneğin, Avrupa düzeyinde yapılan bir geniş ölçekli araştırma, bireylerin spor ortamında cinsiyet eşitliği algılarının ulusal toplumsal cinsiyet eşitliği iklimi, spor katılımı düzeyi ve bireysel demografik özelliklerle ilişkili olduğunu göstermektedir (Wicker & Cunningham, 2025). Bu tür bulgular, algoritmik olarak cinsiyet algısının yalnızca bireysel seviyede değil; toplumsal ve sistemsel dinamiklerle belirlendiğini ortaya koymaktadır. Sporun cinsiyetlendirilmiş doğası örneğin erkeklerin rekabetçi spor dallarında ağırlıklı olması, kadınların daha az kaynakla temsil edilmesi çocukluktan itibaren gözlemler yoluyla öğrenilen ve pekiştirilen bir algı yapılarına

dönüşür. Dolayısıyla sporda cinsiyet algısının oluşumu, sosyal öğrenme süreçleri, medya temsilleri, kurumsal uygulamalar ve bireysel deneyimlerin kesişiminden doğar.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. İlk olarak, çalışmanın genel modeli açıklanmış; ardından, çalışma grubunun belirlenme süreci ile bu gruba ilişkin demografik ve nitel özellikler üzerinde durulmuştur. Devamında, veri toplama araçları tanıtılarak bu araçların geçerlilik ve güvenilirlik düzeylerine dair bilgilere yer verilmiştir. Son olarak, elde edilen verilerin analiz süreci kapsamlı şekilde açıklanmış ve kullanılan istatistiksel teknikler hakkında ayrıntılı bilgi sunulmuştur. Tüm bu yöntemsel adımlar, araştırmanın bilimsel geçerliliğini ve güvenilirliğini temin etmek amacıyla sistematik bir biçimde planlanmıştır.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada, betimsel tarama modelleri kapsamında değerlendirilen ilişkisel tarama deseni tercih edilmiştir. Söz konusu yöntemin kullanılmasındaki temel amaç, mevcut değişkenler arasındaki ilişkilere dair kapsamlı bir analiz gerçekleştirmektir. Bu bağlamda, iki veya daha fazla değişken arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığı, varsa bu ilişkinin yönü ve gücü, ilişkisel tarama modeli aracılığıyla ortaya konulabilmektedir (Karasar, 2014).

2.2. ARAŞTIRMA GRUBU

Araştırmanın evrenini, 2025 yılı itibarıyla aktif olarak boks sporuyla ilgilenen lisanslı sporcular oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan toplam 268 boksör teşkil etmektedir. Örneklem grubunun cinsiyet dağılımı incelendiğinde, 148'inin erkek, 120'sinin ise kadın sporculardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, örneklem büyüklüğünün faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) uygunluk katsayısı ile Bartlett Küresellik Testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

KMO değeri, örneklemin faktör analizi için uygunluğunu belirlemede sık kullanılan bir ölçüt olup, bu değerin en az 0.60 olması gerektiği ifade edilmektedir (Akgül, 2003). Bu çalışmada KMO katsayısı 0.896 olarak bulunmuş ve örneklem büyüklüğünün faktör analizine son derece elverişli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Bartlett Küresellik Testi sonucu 7303.688 olarak hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular, verilerin faktör analizine uygun olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma grubunun demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1 ve Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları

Demografik Özellik	Gruplar	<i>f</i>	%	Basıklık	Çarpıklık
Cinsiyet	Erkek	148	55,2	,211	-1,970
	Kadın	120	44,8		
Millilik Durumu	Milli Sporcu	133	49,6	-,015	-1,915
	Milli Sporcu Değil	135	50,4		
Mevcut Antrenörün Cinsiyeti	Erkek	237	88,4	2,417	3,870
	Kadın	31	11,6		

Tablo 1’de katılımcıların cinsiyet, millilik durumu ve mevcut antrenörlerinin cinsiyetine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları sunulmuştur. Katılımcıların 148’i (%55,2) erkek, 120’si (%44,8) kadındır. Millilik durumuna göre katılımcıların 133’ü (%49,6) milli sporcu, 135’i (%50,4) ise milli sporcu değildir. Katılımcıların mevcut antrenörlerinin cinsiyetine ilişkin dağılım incelendiğinde, 237’sinin (%88,4) antrenörü erkek, 31’inin (%11,6) ise kadındır. Buna ek olarak, ilgili değişkenlere ilişkin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri değerlendirilmiş, “mevcut antrenörün cinsiyeti” değişkeni normal dağılım göstermediği, ancak “cinsiyet” ve “millilik durumu” değişkenlerinin dağılımlarının normal dağılım sergilediği görülmektedir (George & Mallery, 2024).

Tablo 2: Araştırma Grubunun Yaş ve Spor Yaşı Bilgilerine İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları

Demografik Özellik	<i>n</i>	$\bar{X}$	Medyan	ss.	Basıklık	Çarpıklık	Mini.	Maks.
Yaş	268	21,82	19,00	4,842	,893	-,842	18	31
Spor Yaşı	268	7,99	7,00	5,001	,556	-,710	1	21

Tablo 2’de katılımcıların yaş ve spor yaşı değişkenlerine ilişkin betimsel istatistiksel veriler sunulmuştur. Buna göre, katılımcıların yaş ortalaması 21,82 (ss = 4,84), medyan değeri ise 19,00’dır. Spor yaşı ortalaması 7,99 (ss = 5,00), medyan değeri ise 7,00 olarak bulunmuştur. Minimum ve maksimum değerler sırasıyla yaş için 18 ile 31, spor yaşı için ise 1 ile 21 arasında değişmektedir. Buna ek olarak çarpıklık ve basıklık değerleri çerçevesinde yaş değişkeni ve spor yaşı değişkeninin normal dağılım sergilediğini söyleyebiliriz (George & Mallery, 2024).

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma kapsamında gerekli verilerin toplanabilmesi amacıyla katılımcılara üç ayrı form uygulanmıştır. Bunlar sırasıyla: katılımcıların temel bireysel özelliklerine ilişkin bilgilerin elde edilmesini amaçlayan Demografik Bilgi Formu, bireylerin sporda toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarını ölçmeye yönelik Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği ve etik ilkelere dayalı

sportif davranışları çok boyutlu biçimde değerlendirmeyi hedefleyen Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğidir.

2.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırma sürecinde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla, araştırmacı ve danışmanın iş birliğiyle geliştirilen “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Bu form, katılımcıların yaş, cinsiyet, milli sporcu olma durumu, spor yaşı ve mevcut antrenörlerinin cinsiyeti gibi değişkenleri içermektedir. Formun hazırlanma sürecinde, araştırmanın amacı doğrultusunda bireylerin sosyo-demografik yapılarını kapsamlı biçimde analiz etmeye olanak tanıyacak nitelikte sorulara yer verilmiştir.

2.3.2. Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği

Araştırmada kullanılan Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği, Şahin (2023) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, toplam 22 maddeden oluşmakta ve beş alt boyutu içermektedir. Bu alt boyutların Cronbach’s Alpha değerleri şu şekildedir: Medyaya İlişkin Cinsiyet Algısı (MİCA; 6 madde, $\alpha = 0,741$), Spor Yönetimine İlişkin Cinsiyet Algısı (SYİCA; 5 madde, $\alpha = 0,810$), Spor Ortamına İlişkin Cinsiyet Algısı (SOİCA; 4 madde, $\alpha = 0,786$), Spor Branşına İlişkin Cinsiyet Algısı (SBİCA; 4 madde, $\alpha = 0,664$) ve Sporda Eşitliğe İlişkin Cinsiyet Algısı (SEİCA; 3 madde, $\alpha = 0,664$). Mevcut araştırmada ise, ölçeğin güvenirlik analizleri sonucunda Cronbach’s Alpha katsayıları şu şekilde hesaplanmıştır, ölçek toplamı için $\alpha = 0,824$; MİCA için $\alpha = 0,828$; SYİCA için $\alpha = 0,802$; SOİCA için $\alpha = 0,773$; SBİCA için $\alpha = 0,809$ ve SEİCA için $\alpha = 0,797$. Bu sonuçlar, ölçeğin ve alt boyutlarının yüksek düzeyde güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir).

2.3.3. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

Araştırmada, katılımcıların sportmenlik yönelimlerini değerlendirmek amacıyla Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Sezen-Balçıkanlı (2010) tarafından yapılan Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Beşli Likert tipi ölçek, toplam 20 maddeden oluşmakta olup dört alt boyutu içermektedir: sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .86, .83, .91 ve .82 olarak belirlenmiş olup, bu değerler ölçeğin yüksek güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Sezen-Balçıkanlı, 2010). Yapılan mevcut araştırmada ölçme aracının Cronbach Alpha değerleri Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği toplam $\alpha = ,930$ Sosyal

Normlara Uyum alt boyutu $\alpha = ,913$, Kurallar ve Yönetime Saygı $\alpha = ,786$, Sporda Sorumluluklara Bağlılık $\alpha = ,951$ ve Rakibe Saygı $\alpha = ,832$ olarak hesaplanmıştır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırmada öncelikle tanımlayıcı istatistik tekniklerinden yararlanılmış; verilerin normal dağılıma uygunluğu, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayılarının ± 2 aralığında olup olmadığı kontrol edilerek değerlendirilmiştir (George & Mallery, 2024).

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlik düzeyi ise Cronbach's Alpha (α) katsayısı aracılığıyla belirlenmiştir. Bu yöntem, ölçeklerin içsel tutarlılığını değerlendirmede yaygın biçimde kullanılan bir ölçüttür. Değişkenler arasındaki ilişkileri ve gruplar arasındaki farklılıkları incelemek amacıyla parametrik analiz tekniklerine başvurulmuştur. Bu çerçevede, iki bağımsız grup arasında anlamlı farklılık olup olmadığını test etmek için bağımsız örneklem t-testi uygulanmış, değişkenler arası doğrusal ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Öte yandan, normal dağılım göstermeyen değişkenler için non-parametrik analiz tekniklerinden Mann–Whitney U testi kullanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Tablo 3: Ölçek ve Alt Boyutlara İlişkin Tanımlayıcı Analiz Sonuçları

Ölçek & Alt Boyutlar	n	$\bar{X}$	Medyan	ss.	Mini.	Maks.
SCAÖ Toplam Puan	268	58,38	58,00	11,895	22,00	100,00
Medyaya İlişkin Cinsiyet Algısı (MİCA)	268	2,72	2,66	,863	1,00	5,00
Spor Yönetimine İlişkin Cinsiyet Algısı (SYİCA)	268	2,28	2,40	,862	1,00	5,00
Spor Ortamına İlişkin Cinsiyet Algısı (SOİCA)	268	2,10	2,00	,876	1,00	4,75
Spor Branşına İlişkin Cinsiyet Algısı (SBİCA)	268	2,39	2,25	1,007	1,00	5,00
Sporda Eşitliğe İlişkin Cinsiyet Algısı (SEİCA)	268	4,19	4,33	,925	1,00	5,00
Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	268	83,26	83,00	12,244	20,00	100,00
Sosyal Normlara Uyum	268	4,28	4,20	,741	1,00	5,00
Kurallar ve Yönetime Saygı	268	4,08	4,00	,664	1,00	5,00
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	268	2,13	2,00	,835	1,00	4,80
Rakibe Saygı	268	3,73	3,80	,895	1,00	5,00

Tablo 3’te, katılımcıların Sporda Cinsiyet Algısı ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ölçekleri ile bu ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistiksel bulgular sunulmuştur. Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeğine ilişkin ortalama puan 58,38 (ss = 11,895) olup, minimum değer 22,00, maksimum değer ise 100,00 olarak gözlemlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından Medyaya İlişkin Cinsiyet Algısı (MİCA) için ortalama 2,72 (ss = ,863), Spor Yönetimine İlişkin Cinsiyet Algısı (SYİCA) için 2,28 (ss = ,862), Spor Ortamına İlişkin Cinsiyet Algısı (SOİCA) için 2,10 (ss = ,876), Spor Branşına İlişkin Cinsiyet Algısı (SBİCA) için 2,39 (ss = 1,007) ve Sporda Eşitliğe İlişkin Cinsiyet Algısı (SEİCA) için 4,19 (ss = ,925) olarak hesaplanmıştır. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği’nin toplam puanı ortalama 83,26 (ss = 12,244) olarak bulunmuştur. Ölçek alt boyutları incelendiğinde; Sosyal Normlara Uyum alt boyutu ortalama 4,28 (ss = ,741), Kurallar ve Yönetime Saygı 4,08 (ss = ,664), Sporda Sorumluluklara Bağlılık 2,13 (ss = ,835) ve Rakibe Saygı alt boyutu ise 3,73 (ss = ,895) olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4: Araştırmaya Ait Ölçek ve Alt Boyutlar Güvenirlik Katsayıları

Ölçek & Alt Boyutlar	Cronbach Alpha
Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği	,824
Medyaya İlişkin Cinsiyet Algısı (MİCA)	,828
Spor Yönetimine İlişkin Cinsiyet Algısı (SYİCA)	,802
Spor Ortamına İlişkin Cinsiyet Algısı (SOİCA)	,773
Spor Branşına İlişkin Cinsiyet Algısı (SBİCA)	,809
Sporda Eşitliğe İlişkin Cinsiyet Algısı (SEİCA)	,797
ÇBSYÖ Toplam Puan	,930
Sosyal Normlara Uyum	,913
Kurallar ve Yönetime Saygı	,786
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	,951
Rakibe Saygı	,832

Tablo 4 incelendiğinde, çalışmada kullanılan Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği ile bu ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayıları verilmiştir. Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği genel güvenirlik katsayısı ,824 olarak bulunmuş, alt boyutlara ait güvenirlik katsayıları ise sırasıyla; Medyaya İlişkin Cinsiyet Algısı (MİCA) için ,828, Spor Yönetimine İlişkin Cinsiyet Algısı (SYİCA) için ,802, Spor Ortamına İlişkin Cinsiyet Algısı (SOİCA) için ,773, Spor Branşına İlişkin Cinsiyet Algısı (SBİCA) için ,809 ve Sporda Eşitliğe İlişkin Cinsiyet Algısı (SEİCA) için ,797 olarak hesaplanmıştır. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği'nin genel güvenirlik katsayısı ,930 düzeyindedir. Bu ölçeğin alt boyutları incelendiğinde; Sosyal Normlara Uyum için ,913, Kurallar ve Yönetime Saygı için ,786, Sporda Sorumluluklara Bağlılık için ,951 ve Rakibe Saygı için ,832 güvenirlik katsayılarına ulaşılmıştır. Elde edilen güvenirlik katsayılarının tamamı, Özdamar (2004) tarafından önerilen kabul edilebilir sınırlar (>,70) içerisinde olup, kullanılan ölçeklerin iç tutarlılık açısından güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sporda Cinsiyet Algısı ve Alt Boyutları Puanlarının t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
SCAÖ Toplam Puan	Erkek	148	62,05	12,100	5,953	,000*
	Kadın	120	53,86	9,963		
Medyaya İlişkin Cinsiyet Algısı	Erkek	148	2,65	,871	-1,612	,108
	Kadın	120	2,82	,847		
	Erkek	148	2,63	,784	8,173	,000*

Spor Yönetimine İlişkin Cinsiyet Algısı	Kadın	120	1,85	,758		
Spor Ortamına İlişkin Cinsiyet Algısı	Erkek	148	2,30	,884		
	Kadın	120	1,86	,804	4,246	,000*
Spor Branşına İlişkin Cinsiyet Algısı	Erkek	148	2,87	,941		
	Kadın	120	1,79	,728	10,342	,000*
Sporda Eşitliğe İlişkin Cinsiyet Algısı	Erkek	148	4,08	,955		
	Kadın	120	4,34	,870	-2,290	,023*

***p<0,05**

Tablo 5 incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından yapılan analizde, katılımcıların Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeğinin medyaya ilişkin cinsiyet algısı alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir. Buna karşılık, ölçeğin toplam puanı ile diğer alt boyutlarda cinsiyete göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sporda eşitliğe ilişkin alt boyutta elde edilen anlamlı farklılığın kadınlar lehine olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, ölçeğin toplam puanı ile spor yönetimine ilişkin cinsiyet algısı, spor ortamına ilişkin ve spor branşına ilişkin alt boyutlarda gözlemlenen anlamlı farklılıkların ise erkekler lehine olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Elde edilen bulgular, cinsiyetin sporda cinsiyet algısı üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Kadınların sporda eşitlik algısına daha olumlu yaklaştığı, erkeklerin ise spor yönetimi, spor ortamı ve spor branşları ile ilgili cinsiyet algılarında daha baskın bir tutum sergilediği söylenebilir. Bu durum, cinsiyet rollerine ilişkin sosyal ve kültürel etkilerin sporda algılar üzerinde farklı biçimlerde tezahür ettiğine işaret etmektedir.

Tablo 6: Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine İlişkin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ve Alt Boyutları Puanlarının t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
ÇBSYÖ Toplam Puan	Erkek	148	82,22	13,588	-1,557	,121
	Kadın	120	84,55	10,259		
Sosyal Normlara Uyum	Erkek	148	4,20	,842	-2,122	,035
	Kadın	120	4,39	,578		
Kurallar ve Yönetime Saygı	Erkek	148	4,00	,710	-2,021	,044
	Kadın	120	4,17	,592		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Erkek	148	2,35	,834	5,007	,000
	Kadın	120	1,86	,757		
Rakibe Saygı	Erkek	148	3,75	,901	,452	,652
	Kadın	120	3,70	,889		

***p<0,05**

Tablo 6 incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından yapılan analizde, katılımcıların Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği toplam puanı ile rakibe saygı alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşılık, ölçeğin sosyal normlara uyum, kurallar ve yönetime saygı ile sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılıklardan; sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda elde edilen sonucun erkekler lehine, sosyal normlara uyum ve kurallar ve yönetime saygı alt boyutlarında ise kadınlar lehine anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$). Elde edilen sonuçlar, cinsiyetin sportmenlik yönelimlerinin bazı boyutları üzerinde farklı etkiler yarattığını göstermektedir. Erkeklerin sporda sorumluluklara bağlılık konusunda daha yüksek bir yönelim sergilediği, kadınların ise sosyal normlara uyum ve kurallara saygı alanlarında daha duyarlı oldukları söylenebilir. Bu durum, sportmenlik davranışlarının cinsiyetle ilişkili olarak çeşitli sosyal ve kültürel faktörlerden etkilendiğine işaret etmektedir.

Tablo 7: Araştırma Grubunun Milli Sporcu Olma Değişkenine İlişkin Sporda Cinsiyet Algısı ve Alt Boyutları Puanlarının t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Millilik Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
SCAÖ Toplam Puan	Evet	133	57,06	11,738	-1,811	,071
	Hayır	135	59,68	11,949		
Medyaya İlişkin Cinsiyet Algısı	Evet	133	2,66	,889	-1,160	,247
	Hayır	135	2,79	,834		
Spor Yönetimine İlişkin Cinsiyet Algısı	Evet	133	2,21	,859	-1,264	,207
	Hayır	135	2,34	,864		
Spor Ortamına İlişkin Cinsiyet Algısı	Evet	133	2,12	,869	,311	,756
	Hayır	135	2,09	,886		
Spor Branşına İlişkin Cinsiyet Algısı	Evet	133	2,30	,973	-1,472	,142
	Hayır	135	2,48	1,036		
Sporda Eşitliğe İlişkin Cinsiyet Algısı	Evet	133	4,09	,959	-1,875	,062
	Hayır	135	4,30	,881		

*** $p<0,05$**

Tablo 7 incelendiğinde, milli sporcu olma değişkeni açısından yapılan analizde, katılımcıların Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği toplam puanı ile ölçeğin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Bu bulgu, milli sporcu olmanın sporda cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu durum, sporda cinsiyet algısının milli sporcu olma durumundan bağımsız olarak şekillendiğini düşündürmektedir.

Tablo 8: Araştırma Grubunun Milli Sporcu Olma Değişkenine İlişkin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ve Alt Boyutları Puanlarının t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Millilik Durumu	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
ÇBSYÖ Toplam Puan	Evet	133	81,70	13,306	-2,086	,038*
	Hayır	135	84,80	10,932		
Sosyal Normlara Uyum	Evet	133	4,16	,822	-2,806	,005*
	Hayır	135	4,41	,630		
Kurallar ve Yönetime Saygı	Evet	133	4,01	,698	-1,777	,077
	Hayır	135	4,15	,622		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Evet	133	2,13	,812	-,024	,981
	Hayır	135	2,13	,861		
Rakibe Saygı	Evet	133	3,71	,908	-,309	,758
	Hayır	135	3,75	,884		

*** $p < 0,05$**

Tablo 8 incelendiğinde, milli sporcu olma değişkeni açısından yapılan analizde, katılımcıların çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği toplam puanı ile sosyal normlara uyum alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Her iki durumda da farklılığın, milli sporcu olmayan bireyler lehine olduğu görülmüştür. Ölçeğin diğer alt boyutları olan kurallar ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Bu bulgu, milli sporcu olmayan bireylerin sosyal normlara uyum konusunda milli sporcu olanlara kıyasla daha yüksek sportmenlik yönelimlerine sahip olabileceğini göstermektedir. Ancak, diğer sportmenlik boyutlarında milli sporcu olmanın belirgin bir etkisi bulunmamaktadır. Bu durum, sosyal normlara uyumun sporculuk deneyiminden bağımsız olarak gelişebileceğini düşündürmektedir.

Tablo 9: Araştırma Grubunun Yaş Değişkeni ile Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	SCAÖ					
	Toplam Puan	(MİCA)	(SYİCA)	(SOİCA)	(SBİCA)	(SEİCA)
Yaş	r	-,138*	-,042	-,093	-,099	-,162**
	p	,024	,495	,128	,107	,008
	n	268	268	268	268	268

**** $p < 0,05$**

Tablo 9’da yer alan bulgulara göre, araştırma grubunun yaş değişkeni ile sporda cinsiyet algısı ölçeği toplam puanı ve spor branşına ilişkin cinsiyet algısı alt boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Ancak, ölçeğin diğer alt boyutları ile yaş değişkeni

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ($p<0,05$). Bu sonuç, yaş ilerledikçe bireylerin spor branşlarına ilişkin cinsiyet algılarında kısmen daha az cinsiyetçi bir bakış açısına sahip olabileceklerini düşündürmektedir. Ancak, diğer alt boyutlarda anlamlı bir ilişki bulunmaması, yaşın sporda cinsiyet algısının tüm boyutlarını etkilemediğini göstermektedir.

Tablo 10: Araştırma Grubunun Yaş Değişkeni ile Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		ÇBSYÖ Toplam Puan	Sosyal Normlara Uyum	Kurallar ve Yönetime Saygı	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Rakibe Saygı
Yaş	r	,074	,078	,049	-,100	,179**
	p	,228	,205	,422	,103	,003
	n	268	268	268	268	268

**** $p<0,05$**

Tablo 10’da elde edilen bulgulara göre, araştırma grubunun yaş değişkeni ile çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin rakibe saygı alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki belirlenmiştir. Buna karşılık, ölçeğin toplam puanı ile diğer alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p<0,05$). Bu bulgu, yaş ilerledikçe bireylerin rakiplerine yönelik sportmenlik anlayışının olumlu yönde gelişebileceğini göstermektedir. Ancak, yaşın sportmenlik yöneliminin diğer boyutları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmaması, bu yönelimin çok boyutlu yapısında yaş dışındaki değişkenlerin daha belirleyici olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 11: Araştırma Grubunun Spor Yaşı Değişkeni ile Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		SCAÖ Toplam Puan	(MİCA)	(SYİCA)	(SOİCA)	(SBİCA)	(SEİCA)
Spor Yaşı	r	-,163**	-,132*	-,060	-,096	-,122*	-,060
	p	,008	,031	,330	,115	,045	,327
	n	268	268	268	268	268	268

**** $p<0,01$**

Tablo 11’de elde edilen bulgulara göre, araştırma grubunun spor yaşı değişkeni ile sporda cinsiyet algısı ölçeği toplam puanı arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki belirlenmiştir. Benzer şekilde, ölçeğin medyaya ilişkin cinsiyet algısı ve spor branşına ilişkin cinsiyet algısı alt boyutlarında da düşük düzeyde negatif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir ($p<0,01$). Ancak, ölçeğin diğer alt boyutları ile spor yaşı değişkeni arasında istatistiksel olarak

anlamalı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu bulgular, spor yaşı arttıkça bireylerin sporda ve medyada cinsiyete ilişkin kalıp yargılara karşı daha duyarlı hale geldiklerini ve cinsiyet temelli önyargılarda azalma olabileceğini göstermektedir. Ancak bu etkinin tüm boyutlarda görülmemesi, cinsiyet algısının yalnızca spor yaşıyla değil, başka bireysel ve çevresel faktörlerle de şekillendiğini düşündürmektedir.

Tablo 12: Araştırma Grubunun Spor Yaşı Değişkeni ile Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		ÇBSYÖ Toplam Puan	Sosyal Normlara Uyum	Kurallar ve Yönetime Saygı	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Rakibe Saygı
	r	,003	,008	-,006	-,103	,087
Spor Yaşı	p	,959	,901	,920	,093	,157
	n	268	268	268	268	268

****p<0,05**

Tablo 12’de yer alan bulgulara göre, araştırma grubunun spor yaşı değişkeni ile Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği’nin toplam puanı ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular, bireylerin sportmenlik yönelimlerinin spor yaşı arttıkça anlamlı bir değişim göstermediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, sportmenlik davranışlarının yalnızca spor deneyimi süresiyle değil, bireysel değerler, sosyal çevre ve eğitim gibi diğer etkenlerle daha yakından ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 13: Mevcut Antrenörün Cinsiyeti Değişkenine İlişkin Sporda Cinsiyet Algısı ve Alt Boyutları Puanlarının Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler & Alt Boyutlar	Mevcut Antrenörün Cinsiyeti	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
SCAÖ	Erkek	237	134,83	31955,50	3594,500	,846
Toplam Puan	Kadın	31	131,95	4090,50		
(MİCA)	Erkek	237	130,22	30863,00	2660,000	,012*
	Kadın	31	167,19	5183,00		
(SYİCA)	Erkek	237	136,93	32451,50	3098,500	,155
	Kadın	31	115,95	3594,50		
(SOİCA)	Erkek	237	136,22	32284,00	3266,000	,311
	Kadın	31	121,35	3762,00		
(SBİCA)	Erkek	237	137,38	32559,50	2990,500	,091
	Kadın	31	112,47	3486,50		
(SEİCA)	Erkek	237	132,26	31345,50	3142,500	,178

Kadın	31	151,63	4700,50
-------	----	--------	---------

***p<0,05**

Tablo 13'e göre, mevcut antrenörün cinsiyeti değişkeni bağlamında, sporda cinsiyet algısı ölçeğinin medyaya ilişkin cinsiyet algısı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Buna karşın, ölçeğin toplam puanı ile diğer alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Bu sonuç, antrenörün cinsiyetinin sporcuların medyaya yönelik cinsiyet algılarını etkileyebileceğini göstermektedir. Ancak, antrenörün cinsiyetinin sporda cinsiyet algısının diğer boyutları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu durum, medyaya ilişkin algıların antrenörün cinsiyetiyle daha doğrudan ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 14: Mevcut Antrenörün Cinsiyeti Değişkenine İlişkin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ve Alt Boyutları Puanlarının Mann-Whitney U Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler & Alt Boyutlar	Mevcut Antrenörün Cinsiyeti	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
ÇBSYÖ Toplam Puan	Erkek	237	129,95	30798,50	2595,50	,008*
	Kadın	31	169,27	5247,50		
Sosyal Normlara Uyum	Erkek	237	131,01	31050,00	2847,00	,036*
	Kadın	31	161,16	4996,00		
Kurallar ve Yönetime Saygı	Erkek	237	130,55	30940,00	2737,00	,020*
	Kadın	31	164,71	5106,00		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Erkek	237	136,57	32366,50	3183,50	,225
	Kadın	31	118,69	3679,50		
Rakibe Saygı	Erkek	237	129,57	30707,50	2504,50	,004*
	Kadın	31	172,21	5338,50		

***p<0,05**

Tablo 14'e göre, mevcut antrenörünüzün cinsiyeti değişkeni bağlamında, çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin toplam puanı ile sosyal normlara uyum, kurallar ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ancak, ölçeğin diğer alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Bu sonuçlar, antrenörün cinsiyetinin sporcuların sportmenlik yönelimlerinin genel düzeyi ile sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ile rakibe saygı alt boyutlarını anlamlı şekilde etkileyebileceğini göstermektedir. Ancak, sportmenliğin diğer boyutları üzerinde antrenör cinsiyetinin belirleyici bir rol oynamadığı anlaşılmaktadır. Bu durum, antrenör cinsiyetinin bazı sportmenlik davranışları üzerinde daha spesifik etkilerinin olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 15: Araştırma Grubunun Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği İle Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Alt Boyutları Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Sosyal Normlara Uyum	Kurallar ve Yönetime Saygı	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Rakibe Saygı
SCAÖ	r	,037	-,045	,743**	-,037
Toplam	p	,542	,460	,000	,543
Puan	n	268	268	268	268

****p<0,01**

Tablo 15’te, araştırma grubunun Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği ile Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutları puanları arasındaki Pearson korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, Sorumluluklara Bağlılık alt boyutunda yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,01$). Ancak, ölçeğin diğer alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu bulgu, sporda cinsiyet algısının sorumluluklara bağlılık boyutuyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu, yani bireylerin cinsiyet algıları geliştikçe sporda sorumluluk bilincinin de arttığını göstermektedir. Öte yandan, diğer sportmenlik boyutları ile cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması, bu ilişkinin belirli boyutlarla sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 16: Araştırma Grubunun Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği ile Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği Alt Boyutları Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		(MİCA)	(SYİCA)	(SOİCA)	(SBİCA)	(SEİCA)
ÇBSYÖ	r	,057	-,182**	-,208**	-,116	,512**
Toplam	p	,354	,003	,001	,058	,000
Puan	n	268	268	268	268	268

****p<0,01**

Tablo 16’da, araştırma grubunun çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ile sporda cinsiyet algısı ölçeği alt boyutları puanları arasındaki pearson korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur. Bulgulara göre, sporda cinsiyet algısı ölçeğinin spor yönetimine ilişkin cinsiyet algısı ve spor ortamına ilişkin cinsiyet algısı alt boyutlarında düşük düzeyde negatif yönlü ilişkiler tespit edilirken, sporda eşitliğe ilişkin cinsiyet algısı alt boyutunda orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki belirlenmiştir ($p<0,01$). Bu sonuçlar, spor yönetimi ve spor ortamına ilişkin cinsiyet algılarının sportmenlik yönelimleriyle ters orantılı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir; yani bu alanlardaki olumsuz cinsiyet algıları sportmenlik davranışlarını olumsuz etkileyebilir. Öte yandan, sporda eşitlik algısının sportmenlik yönelimleriyle pozitif

yönde ilişkili olması, eşitlik bilincinin sportmenlik değerlerini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 17: Araştırma Grubunun Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği İle Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		ÇBSYÖ Toplam Puan
SCAÖ Toplam Puan	r	-,022
	p	,716
	n	268

Tablo 17’de, araştırma grubunun Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği ile Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği toplam puanları arasındaki Pearson korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen bulgular, her iki ölçeğin toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, genel olarak sporda cinsiyet algısı ile sportmenlik yönelimi arasında doğrudan ve anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Bu durum, her iki kavramın birbirinden bağımsız olarak değerlendirilebileceğini veya aralarındaki ilişkinin daha spesifik alt boyutlarda ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

- Araştırma sonuçları, kadınların sporda eşitlik lehine, erkeklerin ise spor yönetimi ve branşlarına yönelik daha baskın ve cinsiyetçi bir algıya sahip olduğunu göstermektedir.
- Boks gibi “maskülen” kabul edilen branşlarda toplumsal cinsiyet kalıpları direnç gösterirken, erkek boksörlerin kadınlara oranla daha cinsiyetçi tutum sergilediği görülmektedir.
- Olimpiyat başarıları sonrası kadın boksörlerin dijital medyadaki görünürlüğünün artması, medya algısında cinsiyetler arası anlamlı farkın oluşmamasını sağlamıştır.
- Sportmenlik yönelimlerinde kadın boksörler sosyal normlara uyum ve kurallara saygı konusunda, erkekler ise spordaki sorumluluklara bağlılıkta ön plana çıkmaktadır.
- Kadın boksörlerin kurallara ve etik normlara yüksek bağlılığı, branşın “saldırgan” imajını dengeleme ve bu alanda disiplinli bireyler olarak meşruiyet kazanma çabasıyla ilişkilendirilmektedir.
- Boksörlerin rakibe duyduğu saygının cinsiyetten bağımsız olması, ringdeki ortak fiziksel mücadelenin yarattığı “kardeşlik” ve empati kültürüyle açıklanmaktadır.
- Milli sporcu olma statüsü, bireylerin sosyo-kültürel ortamdan edindikleri yerleşik toplumsal cinsiyet algılarını kökten değiştiren bir unsur değildir.
- Milli sporcu olmayan boksörlerin sosyal normlara uyum düzeyleri, sporu bir etik gelişim alanı olarak görmeleri nedeniyle elit sporculardan daha yüksek çıkmıştır.
- Elit sporcuların sosyal normlara uyum puanlarının düşük olması, yüksek rekabet ortamında başarının etik değerlerden ziyade teknik bir araç olarak görülmesine bağlanmaktadır.
- Sporcuların yaşı ve spor yaşı arttıkça, boks gibi branşlara yönelik cinsiyetçi önyargıların düşük düzeyde de olsa azaldığı tespit edilmiştir.
- Antrenörün cinsiyeti, sporcuların sportmenlik değerlerini içselleştirmesinde ve medyadaki cinsiyet temsillerini yorumlamasında kritik bir rol model teşkil etmektedir.
- Sosyal öğrenme ve özdeşim kurma süreçleri uyarınca boksörler, etik kodları ve sportmenlik tutumlarını usta-çırak ilişkisi içinde antrenörlerinden kopyalamaktadır.

- Sporda eşitlik algısı ile sportmenlik yönelimleri arasında pozitif bir ilişki bulunurken, spor yönetimine dair cinsiyetçi algılar sportmenlik puanlarını düşürmektedir.
- Boksörlerin rakibi bir cinsiyet öznesi yerine bir performans partneri olarak görmesi, sportmenlik değerlerinin daha sağlıklı içselleştirilmesini sağlamaktadır.
- Sportif sorumluluklara bağlılık ile cinsiyet eşitliği farkındalığı arasındaki güçlü korelasyon, toplumsal bilincin profesyonel disiplini de beraberinde getirdiğini kanıtlamaktadır.

Tartışma

Araştırma sonuçları, sporda cinsiyet algısının alt boyutlar düzeyinde cinsiyete göre farklılaştığını; kadınların sporda eşitlik lehine, erkeklerin ise spor yönetimi, ortamı ve branşlarına yönelik daha baskın bir algıya sahip olduğunu göstermektedir. Medya boyutu hariç tüm alanlarda gözlenen bu anlamlı farklılık, toplumsal cinsiyet rollerinin sporun kurumsal ve uygulama alanlarına yansıdığını kanıtlamaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, alanyazındaki güncel çalışmalarla paralellik göstermekle birlikte, özellikle boks gibi “maskülen” addedilen branşlarda toplumsal cinsiyet kalıplarının halen dirençli olduğunu doğruladığını düşündürmektedir. Literatürde, mücadele sporlarında toplumsal cinsiyet algısını inceleyen çalışmalar (McGannon vd., 2019), erkeklerin spor yönetimi ve ortamına dair daha baskın bir algıya sahip olmasını, bu alanların tarihsel olarak “erkek kalesi” olarak kodlanmasıyla ilişkilendirmektedir. Şallı ve arkadaşları (2017) “*Sporda Baskın Cinsiyet Analizi*” konulu araştırmalarında da bulgularımızla örtüşür nitelikte pek çok spor branşına (örn. futbol) katılım noktasında “kadına yakışmıyor” gibi ifadeler kullandıklarını raporlamışlardır. Akkaya ve Kaplan (2014) ise toplumsal cinsiyet önyargılarının ve bu önyargılara dayalı cinsiyetçi davranışların, çoğunlukla kadın bedeni üzerinden yürütüldüğü bulgusuna rastlamışlardır. Bahsi geçen tüm bu araştırma bulgularında meydana gelen cinsiyetçi yaklaşımın erkek katılımcılardan kaynakladığı gibi araştırmamızda da erkek boksörlerin daha cinsiyetçi kadınların ise daha eşitlikçi bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. Bu bağlamda özellikle boksörler özelinde yapılan araştırmalarda, kadın boksörlerin sporda eşitlik algısına dair daha yüksek duyarlılık göstermesi, branşın doğasındaki fiziksel güç gereksiniminin toplumsal cinsiyet normlarıyla çatışması ve kadın sporcuların bu alanda varlık göstermek için daha fazla meşruiyet mücadelesi vermesiyle açıklanabilir (Mateo-Orcajada vd., 2021). Öte yandan, erkek katılımcıların spor branşı ve yönetimine dair algılarının erkek lehine yüksek çıkması, boks gibi temas sporlarında hegemonik maskülenitenin kurumsal düzeyde halen belirleyici bir norm olarak kabul edildiğini göstermektedir (Matthews & Channon, 2016).

Medyaya ilişkin alt boyutta anlamlı bir farkın çıkmaması ise dikkat çekicidir. 2020 sonrası dijital medya dönüşümü ile birlikte, kadın boksörlerin (örneğin Olimpiyat başarıları sonrası Busenaz SÜRMENELİ ve Buse Naz ÇAKIROĞLU örneğinde olduğu gibi) görünürliğünün artmasının, her iki cinsiyette de medya algısını daha nötr bir zemine taşımış olabileceği değerlendirilmektedir.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği analizleri; cinsiyetin rakibe saygı ve toplam puan üzerinde belirleyici olmadığını, ancak alt boyutlar düzeyinde anlamlı farklılıklar yarattığını ortaya koymaktadır. Bulgular, kadınların sosyal normlara uyum ve kurallara saygı konularında daha yüksek bir hassasiyet sergilediğini, erkeklerin ise sporda sorumluluklara bağlılık boyutunda daha baskın bir yönelime sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırma bulguları, sportmenlik yönelimlerinin toplumsal cinsiyet rollerine göre özelleştiğini savunan güncel literatürle önemli ölçüde örtüşmektedir. Kadın katılımcıların sosyal normlara ve kurallara daha yüksek düzeyde saygı göstermesi, Gill ve diğerleri (2017) tarafından vurgulanan, kadınların spor ortamında işbirlikçi ve uyumlu davranmaya yönelik sosyalleşme süreçleriyle açıklanabilir. Boks branşı özelinde bakıldığında, kadın boksörlerin ring içindeki kurallara ve etik normlara bağlılığının, branşın “saldırgan” imajını dengeleme ve bu maskülen alanda kendilerini daha disiplinli bireyler olarak konumlandırma çabasından kaynaklandığı söylenebilir (Molochko, 2023). Diğer yandan, erkeklerin sporda sorumluluklara bağlılık boyutunda daha yüksek puan alması, boks gibi disiplin ve fiziksel dayanıklılık gerektiren branşlarda erkek sporcuların sporu bir “görev ve adanmışlık” alanı olarak görmeleriyle ilişkilendirilebilir. Healey ve diğerleri (2025) tarafından yapılan çalışmada, dövüş sporlarındaki erkek sporcuların antrenman disiplini ve sportif sorumlulukları, erkeklik kimliğinin bir inşası olarak kabul ettikleri saptanmıştır. Nitekim ülkemizde gerçekleştirilen pek çok araştırma bulgusu da kadın sporcuların erkeklere oranla daha fazla sportmenlik davranışı sergilediğini tespit etmiştir (Yalçın vd., 2020; Efek & Yiğiter, 2021). Rakibe saygı boyutunda cinsiyet farkı çıkmaması ise, boksörler arasında yaygın olan “ring kardeşliği” ve karşılıklı fiziksel mücadelenin getirdiği doğal saygı kültürüyle (Carlsson, 2017) açıklanabilir; zira her iki cinsiyetten boksörlerin de benzer zorluklardan geçmesi, rakibe duyulan empatik saygıyı normalize etmiş olabilir. Sonuç olarak, kurallara uyumun kadınlarda, görev bilincinin ise erkeklerde ön plana çıkması, boks ekosistemindeki sportmenlik algısının toplumsal cinsiyet tabanlı beklentilerle şekillendiğini doğrulamaktadır.

Milli sporcu olma değişkenine göre yapılan analizler, Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği’nin toplam puanında ve tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, sportif başarının ve elit düzeyde temsilin, sporcuların toplumsal

cinsiyet algılarını kökten değiştiren bir unsur olmadığını, bu algının başarı düzeyinden bağımsız bir seyir izlediğini göstermektedir. Elde edilen bulgular, elit düzeydeki sportif başarının veya “milli sporcu” unvanına sahip olmanın, bireylerin yerleşik toplumsal cinsiyet algılarını doğrudan dönüştürmediğini savunan güncel literatürle paralellik göstermektedir. Milli sporcu olma durumu, profesyonel bir kariyer basamağı ve üst düzey bir teknik yeterlilik simgesi olsa da, bu statü sporcuların sosyo-kültürel ortamdan edindikleri toplumsal cinsiyet şemalarından azade oldukları anlamına gelmemektedir. Boks branşı özelinde bakıldığında, milli takım düzeyindeki boksörlerin hem antrenman yoğunluğu hem de uluslararası temsil sorumluluğu nedeniyle yüksek düzeyde profesyonelleştikleri bilinmektedir. Ancak, boksörlerle yapılan nitel çalışmalar (Boz vd., 2026), elit düzeydeki fiziksel performansın, toplumsal olarak inşa edilmiş “erkek sporu” veya “kadın sporu” gibi kavramsal algıları tek başına kırmadığını, aksine bu algıların branşın teknik gereklilikleriyle iç içe geçtiğini vurgulamaktadır. Heiskanen (2012), dövüş sporlarındaki elit atletlerin başarılarını “cinsiyet üstü” bir performans olarak değil, mevcut toplumsal yapı içerisindeki bir konumlanma olarak gördüklerini belirtmektedir. Dolayısıyla, milli formayı giymek teknik bir statü değişimi olsa da, boksörlerin spora ve toplumsal rollere bakış açısı, milli sporcu olma durumundan ziyade daha derinlerde yatan ailevi, eğitsel ve kültürel faktörler tarafından şekillenmeye devam etmektedir (Harper, 2017). Bu bağlamda, cinsiyet algısının elit sporcu kimliğiyle doğrudan korelasyon göstermemesi, sporun profesyonelleşme düzeyinin her zaman toplumsal zihniyet dönüşümüyle eş zamanlı ilerlemediğini göstermesi bakımından kritiktir (Kavaşoğlu & Yaşar, 2017).

Araştırma bulguları, milli sporcu olmayan katılımcıların çok boyutlu sportmenlik yönelimi toplam puanı ve sosyal normlara uyum düzeylerinin, milli sporcu olanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermektedir. Kurallara saygı, sorumluluk ve rakibe saygı boyutlarında ise milli sporcu olma durumunun istatistiksel olarak belirleyici bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır. Literatürde, profesyonelleşme düzeyi arttıkça sporcuların kurallara ve sosyal normlara uyumu etik bir değerden ziyade, teknik bir gereklilik veya stratejik bir araç olarak görmeye başladıkları savunulmaktadır (Miller vd., 2005). Boksörler özelinde bu durum, milli takım düzeyindeki sporcuların yüksek rekabetçi ortamda sadece teknik kurallara (hakem kararları, ring kuralları) odaklanırken, sosyal normları ikincil plana atmalarıyla açıklanabilir. Milli sporcu olmayan bireylerin sosyal normlara uyumda daha yüksek puan alması, sporu daha çok rekreasyonel veya gelişimsel bir amaçla yapan bireylerin, sporun etik ve sosyal değerlerine daha fazla anlam yüklemesiyle ilişkili olabilir (Caplan & Parent, 2016). Boks gibi sert temas içeren branşlarda, elit düzeydeki sporcuların “kazanmak için ne gerekiyorsa yap” felsefesine (Scott, 2017) daha yakın olmaları, sosyal normlara uyum puanlarının düşük çıkmasına neden

olmuş olabilir. Ancak kurallar ve yönetime saygı boyutunda fark çıkmaması, boksörlerin profesyonellik düzeyi ne olursa olsun, branşın doğası gereği ring disiplinine ve hakem otoritesine duydukları zorunlu saygının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Özellikle boksörlerin ahlaki karar alma süreçlerini inceleyen çalışmalar (Ring & Kavussanu, 2018), yüksek seviyeli rekabetin bazen “sportmenlikten uzaklaşma” riskini beraberinde getirdiğini, buna karşın alt düzeydeki sporcuların toplumsal kabullere daha fazla duyarlı kaldığını belirtmektedir. Güllü (2023) de bu hususta milli sporcu olma durumuna bağlı sporcuların hem sportmenlik yöneliminde hem de ahlak dışı davranma puanlarına bağlı istatistiki açıdan anlamlı bulgulara rastlamıştır. Dahası, Akoğlu ve diğerleri (2019) milli sporcuların sportmenlik davranışı ile ahlaktan uzaklaşma puanları arasında negatif yönlü ilişki olduğunu raporlamışlardır. Tüm bu verilerden yola çıkarak, milli sporcu olmayanların sosyal uyumda öne çıkması, bu grubun sporu toplumsallaşma ve etik gelişim mecrası olarak görmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırma sonuçları; yaş ve spor yaşı arttıkça sporda cinsiyet algısı ölçeği toplam puanı ile branş ve medya alt boyutlarındaki cinsiyetçi eğilimlerin düşük düzeyde azaldığını göstermektedir. Bu durum, spor ortamında geçirilen sürenin ve bireysel olgunlaşmanın, özellikle boks gibi maskülen algılanan branşlarda cinsiyet temelli kalıp yargıların esnemesine katkı sağladığına işaret etmektedir. Yaş ve spor tecrübesinin artmasıyla birlikte cinsiyet algısındaki önyargıların azalması, sporun bireyler üzerindeki “sosyalleştirici ve dönüştürücü gücü” ile açıklanabilir. Güncel literatür, uzun süre sporun içerisinde kalan bireylerin, biyolojik cinsiyetten ziyade performans ve teknik yeterliliğe odaklandığını savunmaktadır (Şahin & Yıldırım, 2023). Yazar ve diğerleri (2023) de yaş ilerledikçe sportmenlik puanlarının da artış gösterdiğini tespit etmişlerdir. Özellikle boksörler üzerinde yapılan çalışmalarda, ring içindeki mücadelenin ve disiplinin her iki cinsiyet için de benzer zorluklar içerdiğinin deneyimlenmesi, kıdemli boksörlerin kadınların bu spordaki varlığını daha kolay kabullenmesine yol açtığı düşünülmektedir. Boks gibi geleneksel olarak “erkek alanı” olarak görülen branşlarda, spor yaşının artmasıyla medya ve branş algısındaki negatif yönlü ilişki kritiktir (Molochko, 2023; Watts, 2025). Smith ve diğerleri (2022) tarafından yapılan araştırmada, deneyimli boksörlerin ve antrenörlerin, medyanın kadın boksörleri “estetik” veya “duygusal” temalarla sunmasına karşı daha eleştirel bir tutum takındıkları, bunun yerine teknik başarıyı öncelikledikleri saptanmıştır. Yaş ilerledikçe branşa ilişkin cinsiyet algısının yumuşaması, boksörlerin fiziksel güç kavramını toplumsal cinsiyetten arındırarak “atletik bir beceri” olarak yeniden tanımlamalarından kaynaklanıyor olabilir (Spencer & Matthews, 2023). Buna karşın, ilişkinin düşük düzeyde kalması ve tüm boyutlara yayılmaması, cinsiyet algısının sadece kronolojik yaş

veya spor kidesiyle değil, aynı zamanda sporcunun içinde bulunduğu kulüp kültürü ve antrenör tutumları gibi çevresel faktörlerle de direnç gösterdiğini kanıtlamaktadır (Mariante-Neto & Wenez, 2022). Lindsay ve diğerleri (2023) mücadele sporlarında toplumsal cinsiyetin çok katmanlı olduğunu, tecrübe artsa bile bazı yönetimsel ve yapısal alanlarda cinsiyetçi kodların korunabildiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, boksörlerin spor yaşı arttıkça daha eşıtlikçi bir perspektife evrilmeleri olumlu bir bulgu olsa da, bu dönüşümün kurumsal düzeyde desteklenmesi gerektiği söylenebilir.

Araştırma bulguları, antrenör cinsiyetinin sporcuların medyaya yönelik cinsiyet algıları ile genel sportmenlik yönelimleri ve sosyal uyum/saygı temelli alt boyutlar üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yarattığını ortaya koymaktadır. Bu durum, antrenörün kimliğinin sporcuların etik değerleri içselleştirmesinde ve medyadaki cinsiyet temsillerini yorumlamasında kritik bir rol model teşkil ettiğine işaret etmektedir. Antrenör cinsiyetinin sportmenlik yönelimleri ve medya algısı üzerindeki bu etkisi, spor psikolojisindeki “sosyal öğrenme” ve “zdeşim kurma” teorileri çerçevesinde değerlendirilebilir (Shields & Bredemeier, 1995). Literatürde, antrenörlerin sporcuların karakter gelişimi ve etik tutumları üzerindeki en baskın figürler olduğu vurgulanmaktadır (Mageau & Vallerand, 2003; Duyan, 2021). Özellikle boks gibi usta-çırak ilişkisinin çok güçlü olduğu mücadele branşlarında, antrenörün cinsiyeti ve sergilediği tutumlar, sporcunun ring dışındaki toplumsal algılarını ve sportmenlik davranışlarını doğrudan şekillendirebilmektedir (Zhang vd., 2023). Sportmenlik lçeğinin sosyal normlara uyum, kurallara ve rakibe saygı alt boyutlarında antrenör cinsiyetine göre fark çıkması, boksörlerin etik kodları antrenörlerinden nasıl kopyaladıklarını göstermektedir. Örneğin, kadın antrenörlerin daha işbirlikçi ve kural odaklı bir sportmenlik iklimi yaratabildiği, erkek antrenörlerin ise bazen rekabetçi agresyonu normalize edebildiği güncel çalışmalarda tartışılmaktadır (Sisjord vd., 2021). Boksörlerin rakibe duydukları saygının antrenör cinsiyetiyle ilişkili olması, ringde verilen talimatların sadece teknik değil, aynı zamanda ahlaki bir çerçeve sunduğunu kanıtlamaktadır. Nitekim boks gibi maskülen kodların hakim olduğu bir branşta, antrenörün cinsiyetinin bazı sportmenlik boyutlarında belirleyici olması, sporcuların sosyal dünyaya bakış açılarının antrenör kimliği üzerinden “cinsiyetlendirilmiş” bir süzgeçten geçtiğini göstermektedir. Ancak bazı alt boyutlarda fark çıkmaması, boks disiplininin getirdiği genel ahlaki normların (antrenmana sadakat gibi) antrenör cinsiyetinden bağımsız olarak evrensel bir değer olarak kabul edildiğini düşündürmektedir.

Araştırma sonuçları, sporda cinsiyet algısı ile sportmenlik yönelimlerinin toplam puanlar düzeyinde anlamlı bir ilişki sergilemediğini, ancak alt boyutlar düzeyinde kritik

etkileşimlerin olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular, sporda sorumluluklara bağlılık ile cinsiyet algısı arasında yüksek düzeyde pozitif; sporda eşitlik algısı ile sportmenlik yönelimleri arasında ise orta düzeyde pozitif yönlü bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Buna karşın, spor yönetimi ve ortamına ilişkin cinsiyetçi algıların sportmenlik yönelimleriyle negatif yönlü bir ilişki içinde olması, bu alanlardaki kalıp yargıların etik davranışları sınırlayabildiğine işaret etmektedir. Cinsiyet algısı ile sportmenlik arasındaki bu seçici ilişki, sporun etik ikliminin toplumsal değer yargılarıyla nasıl harmanlandığını göstermesi bakımından önemlidir. Özellikle sorumluluklara bağlılık ile cinsiyet algısı arasındaki yüksek düzeyde pozitif ilişki, bireyin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair geliştirdiği farkındalığın, sportif disiplin ve görev bilincini de profesyonelleştirdiğini savunur. Boksörler üzerinde yapılan güncel bir çalışma (Tjønndal, 2019), kadın boksörlerin ve cinsiyet eşitliğine inanan erkek boksörlerin, sporu sadece fiziksel bir mücadele değil, etik sorumlulukları olan profesyonel bir alan olarak gördüklerini; bu durumun da antrenman disiplinine ve sportif sorumluluklara doğrudan yansıdığını belirtmektedir.

Sporda eşitlik algısının sportmenlik yönelimlerini pozitif yönde desteklemesi, adalet duygusunun sporun her alanına sirayet ettiğini kanıtlamaktadır. Literatürde, dövüş sporlarında eşitlikçi tutumların “adil oyun” (fair play) kültürünü güçlendirdiği vurgulanmaktadır (Heiskanen, 2012). Bu bağlamda, ring içinde rakibe duyulan saygı ve sosyal normlara uyum, sporcunun cinsiyet temelli önyargılardan arınma düzeyiyle yakından ilişkilidir. Boksörlerin rakibi bir “cinsiyet öznesi” olarak değil, bir “performans partneri” olarak görmesi, sportmenlik değerlerinin daha sağlıklı içselleştirilmesini sağlamaktadır (Rodriguez-Sanchez vd., 2023). Öte yandan, spor yönetimi ve ortamına ilişkin cinsiyetçi algıların sportmenlik puanlarını düşürmesi (negatif korelasyon), kurumsal alandaki önyargıların bireysel etik davranışları zedelediğini göstermektedir. Sonuç olarak, genel ölçek toplam puanları arasında ilişki çıkmaması, her iki kavramın farklı sosyalizasyon süreçlerinden geçtiğini; ancak “eşitlik” ve “sorumluluk” gibi temel değerlerin hem cinsiyet algısını hem de sportmenliği birleştiren ortak paydalar olduğunu göstermektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Sporcu ve antrenör eğitim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve sportmenlik konularının birlikte ele alınması önerilmektedir.
- Özellikle boks gibi rekabetin yoğun olduğu branşlarda, sportmenlik değerlerini destekleyici eğitim ve farkındalık çalışmalarının artırılması önemlidir.

- Antrenörlerin rol model etkisi dikkate alınarak, antrenör eğitimlerinde etik değerler ve cinsiyet eşitliği konularına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.
- Gelecek araştırmalarda farklı spor branşları, yaş grupları ve kültürel bağlamlar incelenerek elde edilen bulguların genellenebilirliği artırılabilir.
- Sporda cinsiyet algısı ve sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkilerin nitel yöntemlerle de ele alınması, konunun daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

.

KAYNAKÇA

- Abad Robles, M. T., Navarro Domínguez, B., Cerrada Nogales, J. A., & Giménez Fuentes-Guerra, F. J. (2021). The development of respect in young athletes: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE*, 16(6), e0252643. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0252643>
- Abad-Robles, M. T., Navarro, B., Cerrada Nogales, J. A., & Fuentes, J. (2021). The development of fair play in physical education and school sports: A systematic review. *European Journal of Contemporary Education*, 10(2), 308-323.
- Abiş, S. (2022). The relationship with positive thinking skills and sportsmanship orientations in football players. *Synesis*, 14(1), 437-447.
- Akkaya, C., & Kaplan, Y. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında spor medyasında kadın. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 2), 177-182. <https://doi.org/10.14486/IJSCS189>
- Akoğlu, H., Ayyıldız, E., & Sunay, H. (2019). Uluslararası spor organizasyonlarına katılan sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 329-340.
- Almagro, J. L., Carmona-Márquez, J., Lourenço, J., & Sáenz-López, P. (2022). Predicting perceived sport performance via self-determination theory. *Perceptual and Motor Skills*, (0), 1-18.
- Amoroso, J. P., Coelho, L., Boulton, R. A., González-Toro, C. M., Costa, F., Christodoulides, E., ... & Calmeiro, L. (2024). Assessing ethical behavior and self-control in elite ultimate championships: a cross-sectional study using the spirit of the game scoring system. *Frontiers in Sports and Active Living*, 6, 1297821.
- Arnold, P. J. (1994). *Sport, the aesthetic and moral values*. London: Falmer Press.
- Aydın, B. (2020). *Türk boks tarihi 1911-2020*. İstanbul: Kitap yurdu Doğrudan Yayıncılık
- Bal, E. (2020). *Işıklı reaksiyon sistemleri ile yapılan antrenmanların boksörlerin vuruş mekaniğine, sürat, çeviklik ve çabukluklarına olan etkisinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 632686)
- Boddy, K. (2013). *Boxing: A cultural history*. Reaktion Books
- Boz, E., Adatepe, E., Çelik, H., Kırkbir, H., Öktem, T., Ünlü, Y., Öz, Ü., & Yılmaz, B. (2026). Keys to female athlete performance in Paris 2024. *Frontiers Psychology*, 16, 1718337.
- Bronikowska, M., Korcz, A., Krzysztozek, J., & Bronikowski, M. (2019). How years of sport training influence the level of moral competences of physical education and sport students. *BioMed Research International*, 2019(1), 4313451.
- Bruner, M. W., McLaren, C. D., Mertens, N., Steffens, N. K., Boen, F., McKenzie, L., ... & Fransen, K. (2022). Identity leadership and social identification within sport teams over a season: A social network analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 59, 102106.
- Buehler, T. L. (2024, Şubat 22). Ethics in sport management: Why are they so important? *American Public University Blog*. <https://www.apu.apus.edu/area-of-study/nursing-and-health-sciences/resources/ethics-in-sport-management-why-are-they-so-important/>
- Burgueño, R., & Medina-Casaubón, J. (2020). Aggression and sportsmanship among university intramural-games athletes. *International Journal of Recreation & Sport Science*.

- Chen, P., Bin Hassan, A., Mohamad Hamzah, F., Salam Murad, S., & Wu, H. (2025). Impact of gender role stereotypes on STEM academic performance among high school girls: Mediating effects of educational aspirations. *STEM Education*, 5(4), 617-642. <https://doi.org/10.3934/steme.2025029>
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Cookson, T. P. (2023). Social norms, gender and development: A review of research and practice (Discussion Paper No. 42). UN-Women.
- Cosma, G.-A., Chiracu, A., Stepan, A.-R., Gatzel, R., Iancu, A., & Cosma, A. (2021). Sportsmanship and basic psychological needs in sports students. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 13(1), 53-65. <https://doi.org/10.29359/BJHPA.13.Spec.Iss1.05>
- Cosma, G.-A., Chiracu, A., Stepan, A.-R., Gatzel, R., Iancu, A., & Cosma, A. (2021). Sportsmanship and basic psychological needs in sports students. *Baltic Journal of Health & Physical Activity*, 13(1), 53-65. <https://doi.org/10.29359/BJHPA.13.Spec.Iss1.05>
- Çemç, M. S., Susuz, Y. E., Madak, E., Şahin, R., Karakaş, İ., & Çolakoğlu, F. F. (2025). An investigation into the mindful awareness and sportsmanship orientations of students competing in university sports teams. *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 225-238.
- Derry, J. (2002). The moral significance of sport: Reflections on the significance of sport and physical education. *Quest*, 54(1), 55–71.
- Duyan, M. (2021). The effect of coach-athlete relationship on performance of combat athletes. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 6(15), 2491-2515.
- Efek, E., & Yiğiter, K. (2021). Spor katılımının atılganlık ve sportmenlik düzeyleri ile ilişkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(43), 6732-6763. <https://doi.org/10.26466/opus.945546>
- Elsalam, M. B. A. (2023). Culture and gender identity development in children. *International Journal of Education & Learning Research*, 6(1), 76-91. <https://doi.org/10.21608/ijelr.2024.293955.1012>
- Gems, G. R. (2020). *Sport and the shaping of Italian-American identity*. Routledge.
- George, D., & Mallery, P. (2024). *IBM SPSS statistics 29 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Gibbons, S. L., & Ebbeck, V. (1997). The effect of different teaching strategies on the moral development of physical education students. *Journal of Teaching in Physical Education*, 17(1), 85–98.
- Gill, D. L., Williams, L., & Reifsteck, E. J. (2017). *Psychological dynamics of sport and exercise*. Human Kinetics.
- Goyen, C. K. (2024). Role model effects on young athletes' sportsmanship: A social learning theory approach. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 45(2), 143-152.
- Görgüt, İ., & Tutkun, E. (2024). Sportsmanship in sport with athlete perspective. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(4), 1319-1340. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10354049>

- Gupta, G. R., Oomman, N., Grown, C., Conn, K., Hawkes, S., Shawar, Y. R., ... & Darmstadt, G. L. (2019). Gender equality and gender norms: framing the opportunities for health. *The Lancet*, 393(10190), 2550-2562.
- Güllü, S. (2023). Sporcu üniversite öğrencilerinin ahlaktan uzaklaşmaları ile antrenörlerinin etik dışı davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(100). Yıl Özel Sayısı, 101-115. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1288500>
- Harper, J. (2017). Athletic gender. *Law & Contemp. Probs.*, 80, 139.
- Hassandra, M., Goudas, M., & Theodorakis, Y. (2003). A fair play intervention program for school physical education. *European Journal of Physical Education*, 8(2), 106–116.
- Healey, G., Neumann, D., Cornell, S., & Piatkowski, T. (2025). Martial arts crossed over into the rest of my life: A qualitative exploration of Australian practitioners' experiences of martial arts and combat sports on wellbeing. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 35(1), e70035.
- Heiskanen, B. (2012). *The urban geography of boxing: Race, class, and gender in the ring*. Routledge.
- Hideg, G. (2022). Tools supporting the measurement of fair play in sport. *Central European Journal of Educational Research*, 4(1), 75-79.
- International Fair Play Committee. (2022). *Fair play definition and mission*. Retrieved from <https://www.fairplayinternational.org>
- İmamoğlu, M., & İmamoğlu, G. (2018). Etrüsklerde spor aktiviteleri. *Electronic Turkish Studies*, 13(26).
- Jadwiszczak, M., Wawrzyniak, S., & Pezdek, K. (2025). More than movement: A systematic review of moral and social development in adolescents' physical education. *BMC Public Health*, 25, Article 2076.
- Jako, P. (2008). Boxing. In *Combat sports medicine* (pp. 193-213). London: Springer London.
- Karakaş, F., & Çelik, Z. (2023). The investigation of sportsmanship behaviour of students in physical education and sports class according to some variables. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 8(23), 2191-2202.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (27. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kavasoğlu, İ., & Yaşar, M. (2017). Toplumsal cinsiyet normlarının dışındaki sporcular. *Spor Bilimleri Dergisi*, 27(3), 118-132. <https://doi.org/10.17644/sbd.296213>
- Keretli, O., et al. (2023). Level of suitability of individuals playing sports to ethical values and related factors. *Mathews Journal of Sports Medicine*, 3(1).
- Koca, C. (2005). Spor ve toplumsal cinsiyet: Genel bir bakış. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 114-125.
- Kohlberg, L. (1984). *Essays on moral development: Vol. II. The psychology of moral development*. San Francisco: Harper & Row.
- Krishnani, H., & Kanade, R. (2025). Sportsmanship in sport: An ethical and performance-based lens. *Khel Journal*, 12(5), 237-245.
- Kumartaşlı, M., Gülen, Ö., & Madak, E. (2023). Examining the levels of social skills and sports ethics of students. *Journal of Education and Research Patterns*, 4(1), 248-262.

- Küçük, S. S. (2023). The mediating role of the perception of traditionalist gender roles in career choice among high-school students. *Journal of Research in Education*, 3(15).
- Lindsay, R., Horne, J., Shaw, J., Kentzer, N., & Bacon, W. (2023). The influence of gender dynamics on women's experiences in martial arts: A scoping review. *International Journal of the Sociology of Leisure*, 6(3), 297-325.
- Liu, C., Qu, G., & Gao, R. (2023). Defining sports moral character and clarifying its related concepts. *Frontiers in Sports and Active Living*, 5, Article 1101377. <https://doi.org/10.3389/fspor.2023.1101377>
- Loland, S. (2002). *Fair play in sport: A moral norm system*. London: Routledge.
- Ludwiczak, M., & Bronikowska, M. (2022). Fair play in a context of physical education and sports behaviours. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(4), 2452. <https://doi.org/10.3390/ijerph19042452>
- Mageau, G. A., & Vallerand, R. J. (2003). The coach–athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sports Science*, 21(11), 883-904.
- Mariante-Neto, F. P., & Wenez, I. (2022). Women in boxing: Negotiations of masculinities and femininities in the gym. *Movimento*, 28, e28004.
- Marshall, B., Mehrou-Loko, C., Mazibuko, S., Madladla, M., Knight, L., & Humphries, H. (2024). Exploring perceptions of gender roles amongst sexually active adolescents in rural KwaZulu-Natal, South Africa. *PLOS ONE*, 19(1), e0296806. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0296806>
- Mateo-Orcajada, A., Abenza-Cano, L., Vaquero-Cristóbal, R., Martínez-Castro, S. M., Leiva-Arcas, A., Gallardo-Guerrero, A. M., & Sánchez-Pato, A. (2021). Influence of gender stereotypes, type of sport watched and close environment on adolescent sport practice according to gender. *Sustainability*, 13(21), 11863.
- Matthews, C. R., & Channon, A. (Eds.). (2016). *Global perspectives on women in combat sports: Women warriors around the world*. Springer.
- McGannon, K. R., Schinke, R. J., Ge, Y., & Blodgett, A. T. (2019). Negotiating gender and sexuality: A qualitative study of elite women boxer intersecting identities and sport psychology implications. *Journal of Applied Sport Psychology*, 31(2), 168-186.
- Messner, M. A. (1990). When bodies are weapons: Masculinity and violence in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 25(3), 203-220.
- Miller, B. W., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2005). Effect of perceived motivational climate on moral functioning, team moral atmosphere perceptions, and the legitimacy of intentionally injurious acts among competitive youth football players. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(4), 461-477.
- Molochko, A. S. (2023). Peculiarities and stages of development of sportsmanship of qualified athletes in the system of long-term performances in professional boxing. *Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University Series 15*, 8(168), 103-109.
- Narto, N. (2024). Sportsmanship as one of the character buildings for football athletes. *International Journal of Sport Culture and Science*, 12(2), 126-135.
- OECD. (2022). *Gender stereotypes in education*. Paris: OECD Publishing.
- Özsarı, A., Kara, M., Çetin, M. Ç., & Kara, N. Ş. (2023). The relationship between sportsmanship and happiness: A research on martial arts athletes. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 6(1), 248-258.

- Pala, R. (2011). *Boks milli takımının Avrupa şampiyonasına hazırlık kampları süresince bazı fiziksel ve oksidatif stres parametrelerinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 281357)
- Priyashantha, K. G. (2023). Gender stereotypes, change and changing gender role behaviors: A theoretical perspective. *Kelaniya Journal of Management*, 11(2), 63-73.
- Proios, M. (2012). Moral functioning in sport: An application of the Hahm–Beller Values Choice Inventory. *Perceptual and Motor Skills*, 115(1), 173–187.
- Roberts, J. (1977). *The history of boxing: The fight game and its legends*. St. Martin's Press.
- Rodriguez-Sanchez, A. R., Perrino Pena, M., Channon, A. G., & Piedra, J. (2023). The limits of the boxing ring: Respect for sexual diversity in combat vs. non-combat sports in Spain. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 23(3), 84-97.
- Rudd, A., & Stokowski, S. (2024). Sportsmanship attitudes as a moderator of the relationship between team identification and spectator aggression attitudes. *International Journal of Sport Management*, 25(1), 1-23
- Rüzgâr, H. (1968), *Boks hakkında genel bilgiler*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860.
- Santonniccolo, F., Trombetta, T., Paradiso, M. N., & Rollè, L. (2023). Gender and media representations: A review of the literature on gender stereotypes, objectification and sexualization. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(10), 5770.
- Schoch, L., & Clark, S. (2024). Women in the history, culture and sociology of sports: 2022–2023. *Frontiers in Sports and Active Living*, 6, Article 1367209. <https://doi.org/10.3389/fspor.2024.1367209>
- Sezen-Balçıkanlı, G. (2010). Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Shields, D. L. (2014). Character as the aim of education. *Phi Delta Kappan*, 95(6), 39–44.
- Shields, D. L., & Bredemeier, B. J. (2009). *True competition: A guide to pursuing excellence in sport and society*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Shields, D. L., & Bredemeier, B. L. (1995). *Character development and physical activity*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Simon, R. L., Torres, C. R., & Hager, P. F. (2015). *Fair play: The ethics of sport (4th ed.)*. Boulder, CO: Westview Press.
- Sisjord, M. K., Fasting, K., & Sand, T. S. (2021). Gendered pathways to elite coaching reflecting the accumulation of capitals. *Sport, Education and Society*, 26(5), 554-566.
- Stewart, A., Ogilvie, J. M., Thompson, C., Dennison, S., Allard, T., Kisely, S., & Broidy, L. (2021). Lifetime prevalence of mental illness and incarceration: An analysis by gender and Indigenous status. *Australian Journal of Social Issues*, 56(2), 244-268.
- Şahin, N. (2023). *Sporda cinsiyet algısı: Bir ölçek geliştirme çalışması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden edinilmiştir. (Tez No. 843674)
- Şakar, M. (2022, December 20). Tarihsel ve toplumsal seyri açısından spor etiği. *DergiPark*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2508596>

- Şallı, A. O., Küçük, V., & Amman, M. T. (2017). Sporda baskın cinsiyet analizi (Türkiye örneği). *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 154-165.
- Şanverdi, M., & Yıldız, Ö. (2024). Football referees' value orientations and their views on values education. *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 10(2), 205-223.
- Şengül K. (1991). *Boks tarihi*. Ankara: Türk Spor Vakfı Yayınları.
- Şipal, O. (2022). *Son raunt*. Kitap Yurdu Yayın Evi.
- Tabassum, N. (2021). Gender stereotypes and their impact on women's career progressions from a managerial perspective. *Journal of Career Development*, 48(3), 249-263. <https://doi.org/10.1177/2277975220975513>
- Tjønndal, A. (2019). "Girls are not made of glass!": Barriers experienced by women in Norwegian olympic boxing. *Sociology of Sport Journal*, 36(1), 87-96.
- TMOK. (2022). *Fair Play Nedir?* Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Fair Play Komisyonu. Erişim adresi: <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Fair-Play>
- Vallerand, R. J., Deshaies, P., Cuerrier, J., Pelletier, L. G., & Mongeau, C. (1992). Ajzen and Fishbein's theory of reasoned action as applied to moral behavior: A confirmatory analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62(1), 98-109.
- Walton, C. C., Gwyther, K., Gao, C. X., Purcell, R., & Rice, S. M. (2024). Evidence of gender imbalance across samples in sport and exercise psychology. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 17(2), 1337-1355.
- Weinberg, R. S., & Gould, D. (2019). *Foundations of sport and exercise psychology* (7th ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Wicker, P., & Cunningham, G. B. (2025). Attitudes toward gender equality in sport among Europeans. *Frontiers in Psychology*.
- Yalçın, Y. (2024). Do fair play? *CBÜ Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 19(2), 161-184.
- Yalçın, Y. G., Tek, T., & Çetin, M. Ç. (2020). Amatör olarak spor yapan üniversite öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 29-34.
- Yazar, A. M., Süleymanoğulları, M., & Bayraktar, G. (2022). Karate kumite sporcularının sportmenlik yönelimleri. *Uluslararası Spor Bilimleri Öğrenci Çalışmaları*, 4(2), 51-59.
- Yıldırım, F., & Cengiz, R. (2018). Sporcu kimliğinde etik değerler ve sportmenlik. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 75-84.
- Yıldız, S. (2020). Sporda fair play ve sportmenlik değerlerinin değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 22-33.
- Zhang, D., Lyu, B., Wu, J., Li, W., & Zhang, K. (2023). Effect of boxers' social support on mental fatigue: chain mediating effects of coach leadership behaviors and psychological resilience. *Work*, 76(4), 1465-1479.

EKLER

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı;

Bu araştırma Bayburt Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında “Boksörlerin Sporda Cinsiyet Algısı ile Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tez çalışması için yürütülmektedir. Araştırma kapsamında sizlere yöneltilen her bir maddeye en uygun olan yanıtı vermeniz istenmektedir. Tüm bu yanıtların bilimsel veri niteliği taşıması nedeniyle dikkatli okumanızı rica ederiz. Araştırmaya gönüllü katılmanız durumunda vereceğiniz hiç bir yanıt bu araştırma dışında kullanılmayacaktır ve diğer kişilerle/kurumlarla paylaşılmayacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Büşra ÖZKAN

Bayburt Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman;

Dr. Öğr. Üyesi Emre BOZ

Bayburt Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Yaşınız:

3. Spor Yaşınız:

4. Milli Sporcu Olma Durumu: () Evet () Hayır

5. Mevcut Antrenörünüzün Cinsiyeti: () Erkek () Kadın

Ek 2: Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği

No	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum, Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Kadınların katılımının çok fazla olduğu spor branşlarına medyada yer verilmemektedir.	1	2	3	4	5
2	Gazete, dergi, sosyal medya ve haber sitelerindeki görsellerde erkek sporculara kadın sporculardan daha çok yer verilmektedir.	1	2	3	4	5
3	Televizyondaki spor programlarında kadın sporculara yer verilmemektedir.	1	2	3	4	5
4	Medya, kadın sporcuların başarılarından çok kadının bedenine vurgu yapmaktadır.	1	2	3	4	5
5	Medya, sporcu kadınları ön plana çıkarmamaktadır.	1	2	3	4	5
6	Reklamlar, sporcu kadınların bedenlerini cinsel obje olarak ön plana çıkarmaktadır.	1	2	3	4	5
7	Spor yönetiminde üst düzey görevler için erkekler tercih edilmelidir.	1	2	3	4	5
8	Spor yönetiminde erkekler kadınlardan daha başarılıdır.	1	2	3	4	5
9	Erkek sporcular kadın sporculardan daha yüksek ücret almalıdır.	1	2	3	4	5
10	Spor işletmeleri yönetiminde kadınlar gerekli otoriteyi sağlayamamaktadır.	1	2	3	4	5
11	Kadının hem anne hem eş olması spor yönetiminde üst düzey görevlere gelmesine engeldir.	1	2	3	4	5
12	Çocukları spora yönlendirmede antrenörün cinsiyeti önemlidir.	1	2	3	4	5
13	Kadınların kadın antrenörle, erkeklerin erkek antrenörle çalışması gerekmektedir.	1	2	3	4	5
14	Kadın ve erkek aynı ortamda spor yapmamalıdır.	1	2	3	4	5
15	Antrenörler, spor branşına yönlendirmede kişilerin cinsiyetini göz önünde bulundurmalıdır.	1	2	3	4	5
16	Cimnastik, Voleybol, Bale gibi sporlar kadınlar için; Kickbox, Halter, Güreş, Taekwondo gibi sporlar erkekler için daha uygundur.	1	2	3	4	5
17	Futbol branşını severim ancak kadın futbolu izlemeyi tercih etmem.	1	2	3	4	5
18	Kadınlar; estetiğin, zarafetin, esnekliğin ve dengenin ön planda tutulduğu spor branşlarını tercih etmelidir.	1	2	3	4	5
19	Step ya da pilates gibi sporları erkekler yapmamalıdır.	1	2	3	4	5
20	Antrenörler, erkek ve kadın sporcusuna eşit imkânlar sunmalıdır.	1	2	3	4	5
21	Antrenörler, erkek ve kadın sporcusuna eşit davranışlar sergilemelidir.	1	2	3	4	5
22	Kadının evli olması spora devam etmesine engel değildir.	1	2	3	4	5

Ek 3: Sporda Cinsiyet Algısı Ölçeği İzin Yazısı

131 ileti dizisinden 13.

Ölçek kullanabilme izni

Gelen Kutusu x

B

Büşra Özkan

Alıcı: [Redacted]

5 May 2025 Pzt 15:06

Sayın Hocam,

Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Güvenirlik ve geçerlik çalışmalarının tarafınızdan gerçekleştirilmiş olan "SPORDA CİNSİYET ALGISI" ölçeğini yüksek lisans tez çalışmamda kullanmak adına izninizi talep ediyorum. Şimdiden hem araştırmanız hem de ilginiz adına teşekkür eder, iyi çalışmalar dilerim.

Büşra ÖZKAN

neşe şahin

Alıcı: ben

5 May 2025 Pzt 15:17

Merhaba Büşra. Çalışmada Sporda Cinsiyet Algısı ölçeğini kullanabilirsin. İyi çalışmalar dilerim.

5 May 2025 Pzt 15:06 tarihinde Büşra Özkan [Redacted] şunu yazdı:

...

Ek 4: Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

ÇOK BOYUTLU SPORTMENLİK YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ <i>Aşağıda sizlerin sportmenlik davranışlarınızı belirlemeye yönelik bazı cümleler verilmiştir. Lütfen her bir ifadeyi okuyarak, bunlardan size uygunluk derecesine göre uygun olan sütunu işaretleyiniz.</i>	Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Oldukça Sık
1) Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.					
2) Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım.					
3) Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım.					
4) Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini tebrik ederim.					
5) Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım.					
6) Hakem kararlarına uyarım.					
7) Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım					
8) Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım					
9) Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem					
10) Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim					
11) Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.					
12) Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam					
13) Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm.					
14) Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir.					
15) Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım.					
16) Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım					
17) Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum					
18) Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim					
19) Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım					
20) Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm.					

Ek 5: Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği İzin Yazısı

←

📧

🕒

🗑️

📧

📧

⋮

131 ileti dizisinden 12.

◀ ▶ 🗑️

Ölçek kullanım talebi

Gelen Kutusu x

🔍 🖨️ 📧

B

Büşra Özkan
Sayın Hocam, Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Güvenirlik ve geçer...

9 May 2025 02:02 ☆

g

GULFEM SEZEN BALCIKANLI [Redacted]
Alıcı: ben ▾

12 May 2025 12:44 ★ 😊 ↩️ ⋮

Merhabalar, çalışmanız için ölçeği kullanmanızda hiçbir sakınca yoktur. Araştırma sürecinizde kolaylıklar dilerim..
GSB

Kimden: "Büşra Özkan" [Redacted]
Kime: [Redacted]
Gönderilenler: 9 Mayıs Cuma 2025 2:02:11
Konu: Ölçek kullanım talebi

Sayın Hocam,

Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Güvenirlik ve geçerlik çalışmalarının tarafınızdan gerçekleştirilmiş olan "Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi" ölçeğini yüksek lisans tez çalışmamda kullanmak adına izninizi talep ediyorum. Şimdiden hem araştırmanız hem de ilginiz adına teşekkür eder, iyi çalışmalar dilerim.

Ek 6: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.06.2025-289544

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU
KARARI

Karar Tarihi
27.06.2025

Karar Sayısı
352

Oturum Sayısı
8

Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 12.06.2025 tarihli ve E-83542712-050.99-285138 sayılı yazısı gereği, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Tezli Yüksek Lisans Programı 232225051 numaralı öğrencisi Büşra ÖZKAN'ın yüksek lisans tezi olarak yürüttüğü "Boksörlerin Sporda Cinsiyet Algısı ile Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırma önerisi üniversitemiz etik kurulu tarafından incelenmiş olup, araştırma önerisinin etik ilkelere uygun olduğuna toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof.Dr. Fatih GÜRBÜZ
Başkan
BELGENİN ASLI ELEKTRONİK İMZALIDIR

Mevcut Elektronik İmzalar

Belge Doğrulama Kodu : *BSU87PAV24*

Belge Takip Adresi :

Prof.Dr. FATİH GÜRBÜZ (Başkan) 27.06.2025 15:07

Bilgi için: MELİSA Y
Unvanı: Büro Pers

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZ GEÇMİŞ

Büşra ÖZKAN, [REDACTED] İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamlamıştır. Lisans eğitimini 2016-2020 yılları arasında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği bölümünde tamamlamıştır. 15 yaşında başladığı boks sporunda ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli başarılar elde etmiştir. Spor kariyerini, kurumsal kulüplerde sporcu yetiştirerek ve milli takım antrenör kadrolarında görev alarak aktif şekilde sürdürmektedir.

